

vestnik

Letnik XXI.

Celovec, petek, 15. april 1966

Štev. 15 (1246)

VI. KONGRES SZDL SLOVENIJE:

Za nadaljnji razvoj družbenega samoupravljanja

in s tem za uveljavljanje načel neposredne demokratičnosti

Prejšnji teden je — kakor smo v našem listu že poročali — v Ljubljani zasedal VI. kongres Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, ki je po tridnevni razpravi na plenarnih zasedanjih in predvsem v osmih delovnih komisijah sprejel važne smernice za nadaljnji razvoj na vseh področjih družbenega življenja. Glavna značilnost tega kongresa je bila nedvomno v njegovem vseskozi delovnem vzdušju in v zavzetosti, s katero so delegati razpravljali o posameznih vprašanjih. To ni bil forum, kjer bi se razglašale visoke parole, marveč delovno zasedanje, na katerem so govorniki stvarno, odkrito in kritično ocenjevali dosedanje pot, preželi s skrbjo in odgovornostjo za nadaljnji razvoj družbenega samoupravljanja kot najvišje oblike neposrednega demokratičnega sodelovanja.

Tako gledano je bil letošnji kongres SZDL Slovenije gotovo važen mejnik v razvoju dežele, kjer živi naš malični narod. Predvsem pa je bil zgovoren dokaz, da se je v dvajsetletnem socialističnem razvoju v ljudeh utrdila zavest ne samo pravice, temveč tudi dolžnosti pri sodelovanju o vseh vprašanjih družbenega življenja in nadaljnjega razvoja družbenega samoupravljanja, s katerim se načela neposredne in resnične demokratičnosti postavljajo na nove temelje. Namreč na temelje spoznanja o tisti vlogi človeka, ki ob samoupravljanju in načelu delitve po delu omogoča, da bo delovni človek na osnovi lastnega dela odločal o celotnem družbenem življenju ter o vsebini in usmeritvi nadaljnjega gospodarskega in družbenega razvoja.

Izhajajoč iz načela, da mora priti dejavnost državljanov do izraza tudi na področju mednarodnih odnosov, se je kongres razumljivo bavil tudi z aktualnimi vprašanji mednarodnega dogajanja. Posebno obširno so pri tem razpravljali o vlogi Jugoslavije v svetovni politiki in zlasti o njenih odnosih do sosednih držav, kjer igrajo važno vlogo vprašanja narodnih manjšin. Pri tem je bilo poudarjeno, da se dosledno izvajanje načel vsestranskega sodelovanja Jugoslavije kot odprte socialistične skupnosti kaže predvsem v politiki odprtih meja, kar v praksi dokazuje, da razlike v družbeno-gospodarskih in političnih sistemih niso ovira za razvoj dobrih medsebojnih odnosov pod pogojem, da se razvijajo na osnovah popolne enakopravnosti in medsebojnega spoštovanja.

To je bilo prikazano zlasti na primerih sodelovanja Jugoslavije z Avstrijo in Italijo, kjer politika odprte meje rodi čedalje lepše uspehe in tako bistveno prispeva k razvijanju in utrjevanju prijateljskih in dobrososedskih odnosov. Za nas kot manjšino je seveda posebno razveseljujo, da je bilo v tej zvezi izredno naglašeno, da imajo narodne manjšine v okviru takih odnosov ob odprtih mejah vlogo posrednikov med narodi, kar je prišlo do izraza tudi v zaključni resoluciji, kjer je o manjšinah rečeno:

Razen nadaljnjega doslednega izpolnjevanja zakonov statutov, dogovorov in obveznosti, ki jih je naša družba sprejela do narodnosti, je treba v našem sistemu socialistične demokratičnosti kot subjekt sožitja obmejti. V tem ko se Slovenci v zamejstvu vključujejo v demokratične procese v državah, kjer

živijo, bo SZDL podpirala njihova prizadevanja, da se ne glede na politične in nazorske razlike povezujejo v slovensko kulturno območje z mislijo, da imajo ti deli naše narodne skupnosti še posebno nalogo kot posredniki med narodi-sosedji.

Razprave na kongresu so posegle na vsa področja družbenega življenja in je k posameznim vprašanjem zavzela izčrpno stališče več kot polovica od skoraj 700 delegatov, ki so poleg tega dali okoli sto dopolnilnih predlogov k prvotnemu osnutku zaključne resolucije. Zato tudi resolucija, ki vsebuje smernice za bodoče delo SZDL, nikakor ni skupek lepo zvenječih gesel, marveč obsega povsem konkretne in stvarne naloge, ki se nanašajo na vsa področja

družbenega življenja — od gospodarskih vprašanj zlasti v zvezi z uveljavljanjem gospodarske reforme preko upravno-političnih, socialnih, vzgojnih, kulturnih in znanstveno-raziskovalnih problemov do mednarodnih odnosov. Pri tem pa je treba ugotoviti, da sprejeti sklepi niso le plod razprav na kongresu samem, temveč sad dolgotrajnih priprav na ta kongres, pri katerih so skozi celo leto sodelovali delovni ljudje Slovenije od osnovnih krajevnih organizacij do najvišjih forumov.

Kongres je izvolil tudi novo vodstvo SZDL in je ponovno izvoljena predsednica Glavnega odbora Vida Tomšič v svojem zaključnem govoru med drugim poudarila: Na kongresu se je izkazala nova kvaliteta našega dela. Kongres je pokazal, kako politika prerašča v dogovor o družbenih zadevah, in sva je delo je lahko opravil, ker je to delo teklo že dobršen čas in ker so prispevali k temu delu mnogi, ki danes samo prek delegatov predstavljajo prizadevanja socialističnih sil naše republike. Kongres je s svojim delom sprejel tudi veliko odgovornost, da bo te sklepe spreminil v dejanja, kajti priprave na kongres in sam kongres sta le začetek še intenzivnejšega dela.

Deželni glavar Hans Sima

ob prvi obletnici prevzema funkcije

V torek tega tedna je minilo eno leto, odkar je deželni glavar Hans Sima prevzel to visoko in odgovorno funkcijo. Ob tej priložnosti je podal posebno izjavo, kjer je nakazal uspehe in težave enoletnega dela v korist Koroške.

Uvodoma je opozoril na neugodno vzdušje, ki ga je ustvaril volilni boj pred zadnjimi deželnozbornimi volitvami in pred letošnjimi državnoborskimi volitvami. Kljub raznim težavam pa je uspelo doseči pomembne rezultate, ki koristijo vsem krogom koroškega prebivalstva. Pri tem je zlasti poudaril čedalje boljše odnose s sosednimi deželami Slovenije in Furlanijo-Juljsko krajino. Njegovi obiski in razgovori v Ljubljani in Trstu so prispevali k nadaljnji poglobitvi sodelovanja med tremi sosednimi pokrajinami. Bližnji obisk predsednika Izvršnega sveta SR Slovenije Janka Smoleta in predsednika avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine dr. Berzantija (ki bosta verjetno meseca junija na povabilo deželnega glavarja Sime obiskala Celovec) pa bo dal novo priložnost za nadaljnjo utrditev kulturnih in gospodarskih odnosov.

Med uspehi, ki so bili doseženi na gospodarskem področju, je deželni glavar omenil zlasti tujski promet in poudaril, da zavzema Koroška na tem področju zdaj že drugo mesto med avstrijskimi zveznimi deželami, kar potrjuje pravilnost pospeševalne in investicijske politike dežele. Velik napredek je bil zabeležen tudi v izgradnji elektrogospodarstva, medtem ko prizadevanja Koroške, da bi v južnem delu dežele zgradili novo rafinerijo, še niso rodila uspeha, vendar bi enotno in brezpogojno stališče vseh Korošcev v tem vprašanju gotovo pozitivno vplivalo na dokončno odločitev.

Nadalje je deželni glavar Sima omenil gradnjo prometnih zvez, lankoletne poplave (ki so prebivalce dežele še bolj povežale v duhu humanosti) ter zahteve Koroške po pravični udeležbi na sadovih skupnega dela potom uresničevanja pravega federalizma, ob koncu pa je poudaril: Kot deželni glavar se čutim odgovornega napram vsem Korošcem, zato bom tudi v bodoče stremel za tem, da pridobim vse ljudi za skupno delo v korist napredka naše domovine. To nam bo omogočilo, da bomo zmogli naloge sedanosti in probleme bodočnosti.

Velike demonstracije za mir

Tudi letos so bile ob velikonočnih praznikih v številnih državah velike demonstracije, na katerih so mnogi desetisoči ljudi protestirali proti nadaljevanju vojne v Vietnamu ter manifestirali za razorožitev in mir na svetu.

Tradicionalnega „pohoda za mir in razorožitev“ v Angliji se je udeležilo okoli 30.000 ljudi. Na zaključnem zborovanju v Londonu, kjer so se domačim demonstrantom pridružile tudi večje skupine iz Amerike, Belgije, Italije, Grčije, Švice, Nizozemske in Skandinavije, so posamezni govorniki zahtevali mir v Vietnamu in ostro obsodili oboroženo vmešavanje Amerike.

V Zahodni Nemčiji so bile v mnogih mestih posebne „kampanje za razorožitev“, pri katerih je sodelovalo skupno okoli 145.000 ljudi. Udeleženci teh demonstracij so zahtevali brezatomsko cono v srednji Evropi, mir v Vietnamu ter pristanež zahodnonemške vlade na sporazum, s katerim bi bilo prepovedano vsako širjenje atomskega orožja.

Velikonočne manifestacije za mir v Švici so bile v znamenju mlade generacije. Med udeleženci mirovnega pohoda iz Schaffhausena v Zürich je bilo okoli 90 odstotkov mladih ljudi. Na zborovanju so govorili tudi socialdemokratski predstavniki.

Jutri in v nedeljo pa bodo podobne demonstracije v Avstriji, in sicer pod geslom „Vojna nevarnost ogroža tudi nas“. Udeleženci mirovnega pohoda, ki se bo odvijal na progi Baden—Mödling—Dunaj, bodo manifestirali predvsem za mir v Vietnamu in za splošno razorožitev.

Dan spomina — dan opomina

V teh dneh se spet posebno živo spominjamo tragičnih dogodkov, ko so nacisti z izselitvijo več sto slovenskih koroških družin začeli sistematično izvajati že dolgo prej pripravljene zločinske načrte za likvidacijo koroških Slovencev. Spominjamo se vseh tistih naših bratov in sester, ki so bili 14. in 15. aprila 1942 nasilno pregnani z domače zemlje ter odvedeni v daljno tujino, oropani človeškega dostojanstva in vsega imetja. Spominjamo se onih, ki so bili izseljeni, kakor tudi tistih, ki so trpeli v zaporih in koncentracijskih taboriščih. Spominjamo se prav vseh, ki so utrpeli usodo krutega preganjanja — ker so ostali zvesti svojemu narodu, ker so se uprli krivici in nasilju.

Tega našega vsakoletnega spomina ne narekuje želja po maščevanju, marveč nam je dan spomina predvsem dan opomina. Če bomo ohranili živ spomin na prestano trpljenje, če se bomo vedno zavedali, zakaj smo bili preganjani, potem bomo imeli koroški Slovenci v sebi tudi dovolj moči, da ostanemo zvesti idealom, za katere smo bili v dobi nacizma pripravljeni prenašati najhujše nasilje in za katere so mnogi najboljših sinov in hčera našega naroda žrtvovali svoja življenja.

Mimo tega pa nas spomin na žrtve, ki smo jih koroški Slovenci doprinesli za zmago pravice, povezuje tudi z vsemi tistimi avstrijskimi demokrati, s katerimi smo se skupaj bojevali za svobodo Avstrije. Tako njim kakor nam mora biti spomin hkrati opomin, kajti svoboda, demokracija in pravica so dobrine, ki jih ni mogoče priboriti enkrat za vselej, marveč jih je treba vedno spet znova braniti, čuvati in izpopolnjevati.

Tako pojmovan bo imel tudi naš dan spomina vse širši pomen: postal bo sestavni del splošnega prizadevanja človeštva za zagotovitev življenja v svetu miru, pravičnosti in prijateljstva!

Liga za človečanske pravice zahteva izvajanje določil člena 7

Kakor smo kratko poročali že v zadnji številki, je Avstrijska liga za človečanske pravice na svojem občnem zboru sprejela tudi posebno resolucijo o narodnih manjšinah v naši državi.

Uvodoma je v resoluciji rečeno, da materin jezik in ljudski običaji Slovencev, Hrvatov in Madžarov, ki že stoletja živijo na Koroškem in Gradiščanskem, niso le vrednote, ki jih načelno ščiti splošna deklaracija OZN o človečanskih pravicah ter evropska konvencija o pravicah človeka, marveč predstavljajo tudi obogatitev splošnoavstrijske kulture.

Spričo dejstva, da formalna enakopravnost danes manjšin narodnim skupinam ne more več dovolj učinkovito zagotoviti njihovega obstoja in zato potrebujejo še posebno pospeševanje, liga poziva novoizvoljeni parlament, zvezno vlado ter koroško in gradiščansko

deželno vlado, da zdaj brez odlašanja sklenejo še manjkajoče izvedbene zakone k členu 7 državne pogodbe in pri tem pravično upoštevajo tudi madžarsko narodno skupino na Gradiščanskem. Načelno naj bi manjšinska zakonodaja veljala za tiste občine na Koroškem in Gradiščanskem, v katerih je bilo pri ljudskem štetju leta 1951 najmanj 10 % nenemško govorečih ali dvojezičnih prebivalcev. Temu načelu je treba prilagoditi že veljavni manjšinski šolski in sodni zakon na Koroškem, medtem ko naj bi doslej veljavno načelo prijav k dvojezičnemu pouku zamenjalo bolj korektno in glede veronauka splošno uveljavljeno načelo odjav. Končno se liga zavzema za ustanovitev referatov z dvojezičnimi uradniki pri uradu zveznega kanclerja ter pri deželnih vladah Koroške in Gradiščanske, ki bi skrbeli za kulturno pospeševanje dvojezičnih narodnih skupin.

S posebnim pozivom se liga obrača na nemško govoreče sodelane na Koroškem in Gradiščanskem, naj se ne pustijo zavajati od preživelih gesel nemškoacionalističnih organizacij, marveč naj z razumevanjem podpirajo pravično rešitev manjšinskih vprašanj, ker to ni le izraz evropske miselnosti, temveč hkrati koristi mednarodnemu ugledu Avstrije in s tem tudi upravičenim zahtevam lastne avstrijske narodne skupine na Južnem Tirolskem.

Razumevanja lige za manjšinska vprašanja koroški Slovenci vsekakor pozdravljamo in se veselimo podpore, ki nam jo hoče nuditi v naših upravičenih težnjah. Seveda pa smo mnenja, da more konkretne predloge in zahteve postaviti le neposredno prizadeli — to je manjšina, ki sama najbolje ve in občuti, kaj ji je potrebno za uveljavljanje svoje enakopravnosti ter za zagotovitev obstoja in vsestranskega razvoja.

GOSPODARSTVO NA VI. KONGRESU
SZDL SLOVENIJE:

Samoupravljanje in delitev po delu

Zaključna resolucija šestega kongresa Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije vsebuje med drugim vrsto pomembnih spoznanj in napotil za nadaljnji gospodarski razvoj Slovenije. Že v njenem uvodu je rečeno, da so zbrani delegati enotno in soglasno ugotovili potrebo, da je treba v prihodnjem delu SZDL še bolj posvetiti pozornost problemom nadaljnjega razvoja samoupravljanja in utrjevanja načela delitve po delu, kar bo omogočilo, da bo delovni človek na osnovi lastnega dela odločal o celotnem družbenem življenju, o vsebini in usmeritvi nadaljnjega gospodarskega in družbenega razvoja.

Na to splošno ugotovitev je v resoluciji navezano spoznanje, da lepše in bogatejše življenje človeka ter humanejši odnosi med ljudmi zahtevajo stalne napore za hitrejši razvoj samoupravljanja. Samoupravljanje in delitev po delu na osnovi združenega dela ob pogojih družbene lastnine proizvodnih sredstev sta temelj družbenih odnosov in humanizma v Sloveniji. Njuno dosledno uveljavljanje vzpodbuja razvoj delovne sposobnosti in razvoj resnične ustvarjalnosti na vseh področjih, kar bo tudi v prihodnje ob naraščajoči vlogi raziskovalnega dela vseh vrst omogočilo nenehno naraščanje gospodarstva, družbene produktivnosti dela ter osebnega in družbenega standarda.

Delovni ljudje Slovenije so se z vso prizadevnostjo lotili uresničevanja gospodarske reforme. Ugotovili so, da samo intenzivnejše izkoriščanje proizvodnih sredstev in s tem nenehna rast produktivnosti dela pomeni pot v stabilen gospodarski razvoj in zato osnovo za uspeh gospodarske reforme. Samoupravno odločanje o sredstvih razširjene reprodukcije pa bo ustvarilo pogoje za še samostojnejša vlaganja in omogočilo doslednejše uveljavljanje načela delitve po delu ter s tem hitrejšo odpravljanje nesorazmerij v delitvi narodnega dohodka med investicijskimi naložbami ter splošno in osebno potrošnjo.

Osnovni pogoj za stabilizacijo gospodarstva in za njegov uspešen razvoj, je nadalje rečeno v resoluciji, je hitrejšje vključevanje v mednarodno delitev dela, kar pa zahteva visoko kvaliteto in serijsko proizvodnjo ter pospešen in obsežnejši proces integracije. Samoupravljanje — kot ekonomski faktor v mednarodni delitvi dela — mora najti svojo potrditev na notranjem gospodarskem področju v sposobnosti, da uspešno uveljavi najnaprednejše zasnove gospodarskega razvoja države, na zunanem področju pa v večji sposobnosti povezovanja s svetovnimi gospodarskimi dogajanjmi.

Prehajajoča na podrobna vprašanja gospodarskega in družbenega razvoja poudarja resolucija potrebo po raziskovalnem delu, iz katerega izvira ekonomsko-tehnični napredek na vseh področjih proizvodnje, potrebo po nadaljnjem razvoju energetike in po dodatnih družbenih sredstvih za proizvodna združevanja, ki bodo rabila in dokazala primerjalne prednosti v svetovni delitvi dela. Nadalje resolucija naglašuje potrebo po ustreznih strokovnih, družbenih in splošnih izobrazbi proizvajalcev, po izpolnjevanju gospodarskega sistema na področju racionalizacije in po odpravi administrativnih ukrepov in predpisov, ki so ovira na poti napredka.

Kot pomembne činitelje za pospešeni razvoj gospodarstva našteva resolucija dolgoročno programiranje razvoja, ki mora temeljiti na realnih ocenah obstoječih proizvodnih možnosti za hitrejšo modernizacijo celotnega gospodarstva, nadalje pospešeno aktiviranje vloženih sredstev in večjo učinkovitost investicij, večjo produktivnost dela in večjo pozornost, ki je potrebna v zvezi s problematiko turizma vseh oblik, posebej v zvezi s tranzitnim, izletniškim in maloobsejnim turizmom.

Glede kmetijstva je kongres sprejel v resolucijo sklepe 11. plenuma Glavnega odbora SZDL Slovenije, v katerih je poudarjena nujnost večje proizvodnje in hitrejši rasti produktivnosti, kar je potrebno tudi za stalnejši razvoj vsega gospodarstva. Tak razvoj — ugotavlja resolucija — je mogoče samo na podlagi moderne intenzivne, družbeno organizirane proizvodnje na vseh ustreznih kmetijskih površinah. Razvijanje proizvodnje v družbenih oblikih in razvoj na ekonomskih interesih temelječe kooperacije z delovnimi kmeti je pomemben za trajnejši in hitrejši razvoj kmetijstva in za krepitev socialističnih odnosov na vasi. Kooperacija in druge oblike proizvodnega sodelovanja bodo tudi močno izboljšale življenjske možnosti delovnega kmeta.

Zahodna Evropa še vedno v nevarnosti inflacije

Naraščajoče plače in mezde, nižja produktivnost in razmeroma slabši razvoj gospodarske rasti ogrožajo Evropo že dalj časa z inflacijo. Mezde za delovno uro so v zahodnoevropski industriji lani narasle za 7,5 do 11 odstotkov, medtem ko so v Ameriki narasle le za 3 odstotke. Število delavcev je hitreje naraščalo kot proizvodnja, vsled česar je bila produktivnost nižja, proizvodni stroški pa višji. Večina zahodnoevropskih držav preživlja čas zelo počasne ekspanzije, ki se je pričela že leta 1964, ki lani ni pustila in ki bo trajala še letos.

Tako gleda gospodarska komisija Organizacije Združenih narodov ECE v svojem letnem poročilu gospodarski razvoj v zahodnoevropskih državah, kjer se vedno bolj razpaša navada, da hočemo porabiti več vrednot, kot jih pridemo, kar pa ima za neizogibno posledico padanje vrednosti denarja. Da tudi letos v zahodni Evropi še ne smemo pričakovati ustavitve tega padanja, sledi tudi iz primerjave razvoja rasti bruto narodnega produkta v zadnjih letih. Leta 1960 je le-ta narasel za 6,5 odstotka, leta 1964 za 5,5 odstotka, lani pa samo še za 4 odstotke. Letos računa ECE, da bo narasel kvečjemu za 4 odstotke.

Temu nasproti so med letom 1961 in 1964 osebni dohodki v zahodni Evropi narasli za 30 odstotkov, v Veliki Britaniji in na Finskem pa celo za 60 odstotkov. Zaradi zvišanja davkov, zlasti pa zaradi zvišanja cen potrošniškega blaga je vendar od tega zvišanja ostalo le še 40 odstotkov kot resnično zvišanje kupne moči na razpolago. V tem razvoju koreninijo tudi zahteve po nadaljnjih zvišanjih osebnih dohodkov, ki se zadnje čase vedno spet ponavljajo. Tako je n. pr. v naši državi pred prazniki sindikat 320.000 gradbenih delavcev prijavil svojo zahtevo po zvišanju osebnih dohodkov.

Glede naše države pravi poročilo ECE, da se bo letos investicijska dejavnost le slabo razvijala, vsekakor slabše kot lani. Kot vzrok navaja poročilo pomanjkanje delavcev, ki ga Avstrija pravičito občuti kot Zahodna Nemčija, Švedska in Nizozemska.

V zahodnoevropski industriji je lani delalo 5 milijonov inozemskih delavcev, od tega skoraj 4 milijone iz Evrope, ostali pa so odpadli na afriške in azijske dežele. Največ delavcev gre v tujino iz Italije. Od njenih delavcev jih dela v Švici pol milijona, 372.000 v Zahodni Nemčiji in 340.000 v Franciji. Iz Španije dela nad 1,2 milijona delavcev v tujini, iz severnoafriških držav 350.000 in iz Grčije 225.000.

Italija za trgovino z Vzhodom

Vzporedno z obnovo trgovinskih sporazumov s Poljsko, Jugoslavijo, Romunijo in Češkoslovaško je Italija pred kratkim s temi državami sklenila tudi sporazume o tehničnem in znanstvenem sodelovanju. V okviru tega sporazuma bodo tekom leta Italijo obiskale številne delegacije teh držav, da izmenjajo svoje izkušnje na področju kovinarstva in strojegradnje, nadalje kemije, elektrotehnike in avtomobilske industrije. Poleg delegacij teh držav pa bodo s podobnim namenom prišle v Italijo tudi delegacije drugih vzhodnoevropskih držav.

Lani se je italijanski izvoz v te države zvišal za 22 odstotkov, uvoz pa za 18 odstotkov. Temu nasproti je lani celokupni italijanski uvoz nazadoval za pol odstotka. Najbolj je lani narasel italijanski uvoz iz Sovjetske zveze, od koder je uvozila kar za 25 % več blaga kot predlanskim. Z novimi trgovinskimi pogodbami je Italija odpravila tudi dosedanje težave na področju kreditiranja svojih dobav v te države.

Jugoslovansko gradbeništvo na inozemskih trgih

Jugoslovansko gradbeništvo se čedalje bolj uveljavlja na inozemskih trgih. Po drugih državah je leta 1964 opravilo investicijskih del v vrednosti 12 milijonov dolarjev, v prvem polletju 1965 v vrednosti 16 milijonov dolarjev, do konca leta 1965 pa v vrednosti 23,8 milijona dolarjev. Gradbena dela so jugoslo-

vanska podjetja opravljala po afriških, azijskih in evropskih državah.

V Afriki so jugoslovanska gradbena podjetja gradila v Etiopiji, Gani, Libiji, Sudanu in Tunisu, v Aziji pa v Indiji, Iraku in Siriji. V Evropi so jugoslovanska gradbena podjetja delala v Avstriji, na Češkoslovaškem in Finskem, v Franciji in v Zahodni Nemčiji. V Zahodni Nemčiji so v subakordu prevzela lani gradbenih del v vrednosti 3,3 milijona nemških mark, za letos pa so prevzela del v vrednosti 11 milijonov nemških mark.

S Češkoslovaško so jugoslovanska gradbena podjetja sklenila lani pogodbo za gradnjo tovarne stekla v vrednosti 14 milijonov dolarjev. To tovarno bodo zgradila do konca prihodnjega leta. Tej pogodbi je letos sledila nova pogodba za gradnjo v vrednosti 8,2 milijona dolarjev.

Slovenska gradbena podjetja so lani v inozemstvu opravila gradbenih del v vrednosti 1556 milijonov dinarjev, od tega v Nemčiji v vrednosti 1069 milijonov dinarjev, v Siriji pa v vrednosti 487 milijonov dinarjev. Na njihovih gradbiščih v inozemstvu je bilo zaposlenih povprečno 670 delavcev. Letos so slovenska gradbena podjetja, zlasti TEHNO-GRADNJE - MARIBOR in GRADIS v Ljubljani, prevzela nova gradbena dela v Zahodni Nemčiji in Siriji, poleg tega pa še v Bolgariji, na Madžarskem in na Poljskem. Pri inozemskih gradnjah pa se uveljavljajo tudi slovenska podjetja »TEHNIKA«, »OBNOVA« in industrijsko montažno podjetje IMP.

GOZDARSKA BILANCA 1965:

Šečnje so se zmanjšale za milijon kubičnih metrov

Kakor poroča AIZ, je bilo v naši državi posekanih 10,4 milijona kubičnih metrov lesa. 27,4 % posekanega lesa je odpadlo na spravilo snežnih polomov. S tem je bilo za namenom posekanega lesa je 7,5 milijona kubičnih metrov lesa ali za 1,1 milijona kubičnih metrov manj kot predlanskim.

Po sortimentih gledano je od skupno posekanega lesa odpadlo 22,7 % na drva, kar je za 1,4 % manj kot predlanskim. S tem se je tudi lanske leto v lesnem gospodarstvu zaključilo s tendenco, da bi se pri sečnjah pridobilo čim več industrijskega lesa. Pridobilo se ga je 6,6 % več kot predlanskim.

Od skupno posekanega lesa je odpadlo 84,3 % na iglavce in 15,7 % na listavce. Posek iglavcev se je s tem povečal za 6,4 %, posek listavcev pa se je zmanjšal za 4 odstotke. Od posekanega lesa je šlo 88 % v prodajo, za domačo porabo pa 12 %. Predlanskim je bilo za prodajo posekanega le 80,6 % lesa.

V državnem gozdu je bilo posekanega 17,9 %, po veleposestniškem gozdu 44,8 %, v zasebnem gozdu pod 50 hektarjev površine pa 37,3 %.

POŠIROKEM SVETU

NEW YORK. — Generalni sekretar OZN U Tam je izjavil, da so se stroški za vzdrževanje Organizacije Združenih narodov v zadnjih 12 letih povečali za več kot dva in polkrat. Za redni proračun svetovne organizacije za leto 1966 so namenili 121.567.420 dolarjev, medtem ko so leta 1954 znašali ti stroški le 46.860.000 dolarjev.

MOSKVA. — Ob 5. obletnici, odkar je človek prvič poletel v vesolje, je prvi sovjetski astronaut Jurij Gagarin izjavil, da je zdaj na vrsti izstrelitev vesoljske ladje s človeško posadko na dolg polet izven radiacijskih pasov Zemlje; nadalje so v načrtu polet okoli Lune in znanstvena proučevanja na vesoljskih ladjah — orbitalnih laboratorijih. Gagarin je menil, da so le navarne naloge, vendar je prepričan, da človek lahko živi in dela v vesolju in se s posebnimi treningi izuri, da dobro prenaša breztežno stanje.

NEW DELHI. — V veliko mednarodno akcijo, s katero hočejo Indiji pomagati v boju proti lakoti, se je doslej vključilo 21 držav. Indija bo še letos dobila za okoli 1.150.000.000 dolarjev pomoči v hrani.

WASHINGTON. — Ameriške pehotne sile v Evropi bodo začasno zmanjšali za 10.000 vojakov in oficirjev, tako da bo imela Amerika v Evropi le še 210.000 mož.

RIO DE JANEIRO. — Med ameriški državami se večja nasplovanje washingtonskim načrtom za ustanovitev stalnih medameriških sil. Mehika, Čile, Venezuela, Urugvaj, Peru, Kolumbija in Argentina so se tej ameriški zahtevi že doslej odločno upirale, zdaj pa je svoje stališče spremenila tudi Brazilija, ki je doslej veljala za glavno zaveznico Amerike v akciji za vzpostavitev sistema kolektivne varnosti na ameriški polobli in za ustanovitev stalnih medameriških čet. Brazilski zunanji minister Magalhães je namreč izjavil, da njegova vlada na bližnjem izrednem zasedanju Organizacije ameriških držav, ki bo letos julija v Buenos Airesu, ne namerava predlagati ustanovitve stalnih medameriških sil, ker je mnenja, da je tak načrt izvedljiv samo takrat, če ga podpirajo vse ameriške države.

PARIZ. — V francoskih vladnih krogih so prepričani, da bo napovedani umik Francije iz Atlantskega pakta njen položaj le okrepil. S posebnim zadovoljstvom so v Parizu zabeležili, da je zahodnoevropska vlada pokazala željo, razpravljati s predstavniki francoske vlade o statusu francoskih čet v Zahodni Nemčiji. Rešitev tega problema bodo skušali najti na razgovorih, ki jih bo imel francoski zunanji minister Couve de Murville v Bonnu, kamor bo odpotoval v ponedeljek. Prav tako pa so v Parizu pozdravili tudi povabilo, ki ga je britanska vlada poslala predsedniku francoske vlade Georgesu Pompidouju in zunanjemu ministru de Murville, naj od 6. do 8. julija uradno obiščeta London.

BUKARESTA. — Vsako leto podeli romunska vlada premijo in diploma tistemu romunskemu mestu, ki napravi največ za svoj videz. Letos je bilo tega priznanja deležno mesto Turnu Severin, ki leži ob Džerdapu, kjer je v bližini veliko gradbišče jugoslovanskega hidroenergetskega sistema na Donavi. Vsakoletno nagradjevanje najlepšega mesta ima v Romuniji že večletno tradicijo in ima za posledico, da meščani romunskih mest naravnost tekmujejo v lepšanju svojega domačega kraja. Posebno lani se je prostovoljno delo pri urejanju mest in naselij močno razmahnilo. Od podelitvi letošnjega priznanja so sponožili, da je bilo urejenih 23.000 km ulic in cest, ki peljejo k naseljem, ter zgrajenih 4,5 milijona kvadratnih metrov pločnikov, novih ulic in parkov.

OTTAWA. — Kanadska vlada uvoja ukrepe, da bi preprečila nadaljnje naraščanje odvisnosti kanadskega gospodarstva od ameriškega kapitala. Že leta 1962 je ameriški kapital kontroliral v Kanadi 60 % predelovalne industrije, 74 odstotkov petrolejske industrije in 57 odstotkov rudarstva ter metalurgije. Zdaj je kanadska vlada pozvala ameriška podjetja v Kanadi, naj poslujejo kot »vsi dobri Kanadčani« in naj upoštevajo predvsem potrebe kanadskega gospodarstva. Ta ukrep je zlasti narekovala lanske letošnje navodilo ameriške vlade vsem ameriškim podjetjem v tujini, naj vračajo svoje dobičke v Ameriko in kupujejo čimveč blaga v tej državi, da bi tako zmanjšali primanjkljaj v ameriški plačilni bilanci.

BEOGRAD. — Te dni je bil na uradnem obisku v Jugoslaviji bolgarski zunanji minister Ivan Bafev, ki se je odzval povabilu državnega sekretarja za zunanje zadeve Marka Nikeziča, kateri je bil lani na obisku v Bolgariji. Med razgovori, ki so jih ob tej priložnosti imeli bolgarski in jugoslovanski predstavniki, so predvsem obravnavali vprašanja odnosov med obema državama, prav tako pa govorili tudi o trenutnem mednarodnem položaju.

NEW YORK. — Včeraj so bile v New Yorku velike demonstracije, ki jih je organizirala ameriška organizacija »Mladina proti vojni in fašizmu«. V pozivu na to prireditelje je bilo rečeno, da ameriške firme bogate, medtem ko vojski umirajo, zato je že čas, da bi Američani spoznali resnico o tem. Okrog 300 uglednih ameriških osebnosti, med katerimi so profesorji, pisatelji, duhovniki in umetniki, pa je objavilo posebno sporočilo, s katerim odklanjajo plačevanje davkov, da ne bi prispevali k nadaljevanju vojne v Vietnamu.

MOSKVA. — Sovjetski zunanji minister Andrej Gromiko bo konec aprila obiskal Italijo. To bo prvi obisk sovjetskega zunanjega ministra v Italijanski republiki. Nekateri listi v tej zvezi omenjajo možnost, da bo Gromiko ob tej priložnosti obiskal tudi papeža Pavla VI.

OSLO. — Norveški zunanji minister Lyng je izjavil, da bo Norveška tudi po letu 1969 (ko poteče dosedanja pogodba — op. ured.) ostala v Atlantskem paktu, vendar mora sedanjí položaj v Evropi, ki je povsem drugačen kot leta 1949, vplivati na politiko NATO, ki se mora prizadevati za popuščanje napetosti na evropski celini.

BERLIN. — Ob obletnici napada fašistične Nemčije na Dansko in Norveško — 6. aprila 1940 — so v vzhodnem Berlinu opozorili na dejstvo, da se 26 let po tem dogodku evropski narodi spet bojijo za mir. V Evropi narašča nevarnost nemškega imperializma in militarizma, ki je v zadnjih poldesetih letih že dvakrat sprožil svetovno vojno.

Otrok in učenje

Urejen čas učenja

MORA POSTATI
DRUŽINSKI ZAKON

Če hočemo vzgojiti pri otroku notranje urejeno osebnost, moramo poskerbeti za ustaljen dnevni red, ki bo v glavnih okvirih določal čas igre in dela, živilskih obrokov in počitka. O otrocih, ki teh pogojev nimajo, upravičeno ugotavljamo: »Nič čudnega, da so taki, saj nimajo nobenega pravega reda.« V okviru dnevnega reda, ki mora postati nepisan družinski zakon, mora imeti čas za domače učenje otrok zelo odrejeno mesto. Po možnosti naj bo stalen in spremenimo ga le v izjemnih primerih.

Kadar je pouk dopoldne, naj šolar že zvečer pripravi šolske stvari, svojo obleko in čevlje ter gre pravočasno spat. Tako ne bo začetek drugega dneva tak kakor v marsikaterih družinah, ko se zjutraj vsem mudi, nič pa še ni na svojem mestu, zato so vsi nervozni in polni slabe volje. Na pol prebujen otrok bega po stanovanju in išče šolske potrebščine. Brez mirnega in izdatnega zajtrka zdrvi včasih še zaspan in s solzami v očeh naravnost čez prometno cesto, da ne bi zamudil šole. Začetek vsakega dneva naj bi bil miren, urejen in obarvan z dobro voljo.

Ko se otrok vrne iz šole, naj se najprej duševno odpočije. Od konca pouka do kosila je pri mlajših čas za igro, pri starejših pa tudi za pomoč staršem pri pospravljanju stanovanja in drugih opravilih, saj je prav, da otroka že zgodaj vključimo v domače delo in ga navadimo, da po svojih močeh prispeva k družinski skupnosti.

Po opoldanskem premoru, med katerim se tudi pogovorimo z otrokom o vsem, kar je bilo novega v šoli, nastopi čas za domače učenje. Če bi ga tedaj pustili, pa čeprav samo za uro, da bi se igral s svojimi prijatelji, bi kmalu pozabil na čas in naloge. Otroku pri igri čas beži neopazno, veselje do igranja preglasuje tudi tiste notranje opomine, ki ga silijo, da pusti igro in se gre učiti. Končno naj se otrok že od malega navadi na življenjsko pravilo: najprej delo in dolžnost, nato šole počitek in razvedrilo. Prosti čas, ki ga čaka po opravljenih domačih nalogah, pa mu bo hkrati spodbuda, da se pri učenju ne bo obiral.

Zrelejši šolarji ugotavljajo, da je igra vse bolj sproščena, če so naloge že opravljene, medtem ko jih v nasprotnem primeru spremlja neugoden občutek in slaba vest. Tako vsaj ugotavljajo tisti šolarji, ki so jih starši vzgajali k vestnemu izpolnjevanju dolžnosti.

Pač pa je taka razporeditev učenja povezana z nevarnostjo, da bi se otroku le preveč mudilo pri učenju, da bi bil čimprej spet prost; svoje naloge bi opravljal površno in v naglici. Zato moramo že v prvih razredih osnovne šole dosledno vztrajati, da mora svoje delo opraviti v redu in se nam ne sme smiliti, če smo prisiljeni zahtevati od njega, da ponovno napiše malomarno napisano nalogo.

Kadar je pouk popoldne, naj bo domače učenje osredotočeno na jutranje ure. Otroci naj ne poležavajo, temveč naj se najprej umije in uredi, po zajtrku naj pospravi svojo posteljo, pa tudi sobo, če je že večji, nato pa naj se loti učenja svež in prožen, naj dela vnemo in zbrano, da bo imel še pred kosilom nekaj prostega časa zase.

Tak dnevni red naj otrokom preide v meso in kri. To lahko dosežemo z doslednostjo tudi tam, kjer so otroci dopoldne prepuščeni sebi, ker so starši v službi. Vsak večer bomo pregledali njihove naloge, napravili obračun čez pretekli dan ter skupno izdelali načrt za naslednjega. Tako lahko otroka navajamo že razmeroma zgodaj na samokontrolo, ki bo morala postopno nadomestiti kontrolo staršev. Osebnostno zoreti pomeni namreč postajati vse bolj samostojen pri delu in odločitvah ter biti vedno bolj sposoben, da si sam izdelava svoje delovne načrte in ostane zvest obljubam, ki si jih dal sebi in drugim.

Kultura ima pomembne naloge

v družbenem in nacionalnem razvoju

VI. kongres Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije je obširno razpravljal tudi o vprašanjih kulture, izobrazbe, šolstva in znanosti ter dal tem problemom ustrezen poudarek tudi v zaključni resoluciji. Uvodoma resolucija glede te problematike ugotavlja, da so dosežki raziskovalnega dela, predvsem znanstvenega, pomemben činitelj pri oblikovanju intelektualne in moralne podobe človeka in njegove splošne kulturne ravni. »Razvoj kulture v širšem smislu in s tem človekove ustvarjalnosti in proizvodnosti je naša osrednja družbena naloga, posebno še na sedanji stopnji razvoja. Zato ima Socialistična zveza pomemben delež v odgovornosti za razvoj kulture v širšem smislu, posebej pa tistih oblik, ki so doslej bistveno zaostajale, oziroma pomenijo pomembno prvirno v samozavedanju slovenskega delovnega človeka.« Konkretno pa je o vprašanjih kulture v resoluciji med drugim rečeno:

Hkrati z večjimi napori za napredek materialne proizvodnje je potrebno posvetiti več skrbi kot doslej tudi rasti kulturnih dejavnosti in razvoju kulturnega življenja.

Kultura ima v našem družbenem in nacionalnem razvoju pomembne in svojstvene naloge: vzgoja in skladen razvoj človeka, čut za družbeno povezanost med ljudmi,

celoti družbeno afirmiralni ustvarjalno delo posameznika in kolektivov.

Zagotoviti je treba trdnjšo urejenost virov financiranja, kar bo omogočilo hitrejši, načrtni in z drugimi področji družbenega življenja skladnejši razvoj kulturnih dejavnosti. Družbena sredstva za razvoj kulturnih dejavnosti naj bodo v stalnem in rastočem odnosu z narodnim dohodkom. Pri tem pa bo treba tudi hitreje razvijati sklade za financiranje kulture kot možnosti za demokratično delitev na tem področju.

Naloga SZDL je torej, da si prizadeva za ustrežnejše mesto kulture v družbi in podpira živo snovanje na vseh njenih področjih in v vseh oblikah, bodisi da gre za sodelovanje poklicnih, bodisi amaterskih ustanov oz. organizacij. Ob takšnih prizadevanjih in pa ob skrbi za čimvečjo družbeno smotnost vloženih sredstev pa še posebej poudarja naslednje naloge:

■ Družbena skrb za kulturno vzgojo mladine ter oblikovanje kulturne in duhovne podobe mladega človeka mora postati bolj načrtna in učinkovita. V okviru dolgoročnejšega programa družbenega razvoja republike in komun bi morali zato zagotoviti tudi ustrezno materialno osnovo in usposobiti ljudi za delo z mladino. Pri vseh teh prizadevanjih imajo še posebno odgovorno in pomembno vlogo šole.

■ Vprašanju kvalitete, najširšemu krogu bralcev dostopne ter splošnim družbenim in kulturnim potrebam ustrezne knjige bo treba posvetiti širšo družbeno skrb. Podpreli bo treba sodobnejša prizade-

Dvajset let „Slovenskega vestnika“

Nagradno tekmovanje

v pridobivanju novih naročnikov

Dva tedna po razpisu nagradnega tekmovanja v pridobivanju novih naročnikov lahko ugotovimo, da se je družina bralcev „Slovenskega vestnika“ kar lepo začela večati in smo lahko prepričani, da bo do konca junija dosežen rezultat, ki bo res jubilejno darilo našemu listu ob njegovi dvajsetletnici izhajanja.

Ker so se nekateri zanimali, če je pridobivanje novih naročnikov možno samo s posebnimi naročilnicami, sporočamo, da so naročila veljavna seveda tudi v vsaki drugi obliki (pismo, dopisnica itd.), važno je le to, da vsebuje naslov in podpis novega naročnika ter naslov tistega, ki je naročnika pridobil.

Kakor smo že povedali, smo za tiste, ki bodo sodelovali v pridobivanju novih naročnikov, pripravili lepe nagrade. Ena izmed njih vam predstavljamo danes: električni MEŠALNIK (mikser), ki ga bo gotovo vesela vsaka gospodinja, saj ji bo bistveno olajšal naporno delo v kuhinji. O drugih nagradah pa bomo govorili v prihodnjih številkih.

Za danes le še opozarjamo na geslo nagradnega tekmovanja ob 20-letnici „Slovenskega vestnika“:

VSAK NAROČNIK PRIDOBI NOVEGA NAROČNIKA!

Kulturne drobtine

● V zadnjih letih je obisk kino predstav tudi v Avstriji močno nazadoval. Medtem ko so leta 1961 nastali že 100,5 milijona obiskovalcev, jih je bilo leta 1964 le še 75,95 milijona, kar predstavlja nazadovanje za skoraj 25 odstotkov. Posebno močno so bili prizadeti razni manjši kraji, med avstrijskimi mesti pa najbolj Dunaj.

● Letošnji mednarodni festival glasbe v Luzzu bo od 13. avgusta do 8. septembra. Avstrijo bodo zastopali dunajski filharmoniki, ki bodo na festivalu sodelovali pod vodstvom dirigentov Herberta Karajana, Georga Szella, Lorina Maazela in Georga Solti.

● Pariški „Gledališče narodov“ bo svojo letošnjo sezono začelo 4. maja s „Maratovo smrtjo“ Petra Weissa; komedijo bo uprizoril angleški ansambel Royal Shakespeare Company. Med ansambli, ki bodo letos sodelovali, so milanski Piccolo Teatro z Goldinijeva komedijo, newyorški Metropolitan-Opera z Rossinijevim „Seviljskim brivcem“ in Mozartovo „Figarovo svatbo“, dve skupini iz Poljske ter ena nemška skupina. Za zaključek bo v Parizu gostoval ansambel leningrajskega gledališča, ki bo uprizoril „Barbara“ Gorkega.

● Japonska bo dobila 69 novih visokih šol, in sicer 24 univerz s štiriinšestdesetimi fakultetami in 45 kolegijev z dveletnim študijem. S tem se bo število japonskih visokih šol s štiriinšestdesetimi študijem povečalo na 241, tistih z dveletnim študijem pa na 414.

● V puljski Arani bodo letos prvič izvedli posebno prireditev z naslovom „Luči in zvoki“, za katero je dal zamisel in pobudo francoski publicist istrskega rodu Eduard Čalič. S svetlobnimi in zvočnimi učinki hočejo prikazati življenje pradavnih prebivalcev Istre. V podzemnih prostorih Arane nameravajo urediti stalno razstavo umetniško zgodovinskih predmetov.

OD 15. DO 25. APRILA V LJUBLJANI:

Mednarodna razstava filmskega plakata

V prostorih Moderne galerije v Ljubljani bo danes odprta mednarodna razstava filmskega plakata, ki bo trajala do 25. aprila. Povabilu prirediteljev so se poleg Jugoslavije odzvale in poslale svoje izbrane filmske plakate tudi Poljska, Češkoslovaška, Švedska, Zahodna Nemčija, Japonska, Španija, Sovjetska zveza, Nizozemska, Finska, Danska in Vzhodna Nemčija. S tem je razstavi zagotovljen širok mednarodni okvir in je povsem razumljivo, da se za to prireditev že zdaj potegujejo tudi razna druga mesta.

Podobne razstave od časa do časa prirejajo v različnih državah, za Jugoslavijo pa je sedanja prireditev nekaj povsem novega. Zaslugu gre predvsem reviji »Ekran« ter Odboru za film in televizijo pri Zvezi kulturno prosvetnih organizacij Slovenije, ki sta se v svojih prizadevanjih za vsestransko oblikovanje filmske kulture odločila prirediti občasne mednarodne razstave filmskega plakata. Povabila različnim deželam, ustanovam in podjetjem za sodelovanje na tej razstavi so našli na izredno lep odziv. Pošiljke plakatov, ki so prišle iz cele vrste držav, so organizacijskemu odboru razstave oziroma strokovni žiriji omogočile pripraviti reprezentativen izbor, ki v veliki meri prikazuje kulturo filmskega plakata v različnih predelih sveta.

Revija »Ekran« je ob dvajsetletnici slovenskega filma sklenila posebno priznanje, ki ga bo ob različnih domačih filmskih in televizijskih manifestacijah podeljevala za dosežke, ki kot obetajoče novosti v slovenskem filmskem in televizijskem delovanju utirajo pot novim možnostim in težnjam. Prvič je bilo to prizna-

Je to umetnost?

Človek kar ne more verjeti, kaj vse se danes ustvarja in imenuje umetnost. Za ilustracijo le dva primera:

● Francoska manekenka Christine Singer, ki v prostem času piše romane, je dobila »Prix Nana«, nagrado, ki jo vsako leto podelijo pisatelji najslabšega romana. Založnik ni bil prav nič v zadregi; knjigo je opremil s trakom, na katerega je napisal: »Edini roman, napisan na šivalnem stroju.«

● Še lažje delo pa je imel mladi nizozemski »pesnik« Osmo Jokinen z izdajo svojega literarnega prvenca, ki ima naslov »Ničla«. To je knjižica s 64 stranmi — toda bralec strmi v papirnato belino brez najmanjšega sledu o tiskarskih črkah. »Spriču svoje neposrednosti zelo poživljajoča novost na knjižnem trgu,« je zapisal kritik.

nje podeljeno na nedavnem festivalu jugoslovanskega kratkega filma v Beogradu, drugič pa bo podeljeno za najboljši plakat na sedanji mednarodni razstavi filmskega plakata v Ljubljani. Priznanje v obliki plastike je na povabilo uredniškega odbora »Ekran« izdelal mladi slovenski kipar Janez Bolka.

Ekspozate iz predloženih pošiljk je izbrala posebna žirija, v kateri so bili priznani strokovnjaki: ing. arh. Minko Lipušič, umetnostni zgodovinar Aleksander Bassin, ing. arh. Jože Brumen, umetnostna zgodovinarica prof. Jelisaava Čopić, ing. arh. Majda Dobravec, filmski režiser France Kosmač, filmski publicist Rapa Suklje, umetnostni zgodovinar prof. Nace Šumi in filmski publicist Božidar Okorn. Poleg tega je žirija izdelala tudi predlog za podelitev Ekranovega priznanja, ki bo ob otvoritvi razstave podeljen najboljšemu filmskemu plakatu.

V dneh razstave bo organizacijski odbor skupaj s člani žirije pripravil tudi razgovor o filmskem plakatu, na katerega bodo povabili vse tiste, ki se poklicno bavijo s filmskim plakatom, prav tako pa tudi kulturne delavce, novinarje in likovne ustvarjalce.

Prva mednarodna razstava filmskega plakata v Ljubljani je nedvomno pomemben in zanimiv prispevek k letošnjim proslavam dvajsetletnice slovenskega filmskega ustvarjanja.

V DESETEM LETU OBLJUBLJENE POMOČI:

Koroška slej ko prej gospodarsko zapostavljena

Število stalnih delovnih mest prepočasi narašča

Eden glavnih gospodarskih in socialnih problemov Koroške je pomanjkanje stalnih delovnih mest. Ker prebivalstvo, ki mora s kmetij s trebuhom za kruhom, na domačih tleh ne najde ustrezne zaposlitve, se mora iz leta v leto v večjem številu odseljevati ter iskati dela in zaslužka v tujini. Med letom 1951 in 1961 se je zaradi pomanjkanja stalnih delovnih mest s Koroške odselilo 29.538 prebivalcev ali 5,5 % vsega prebivalstva.

To odseljevanje je najtesneje povezano s prepočasno industrializacijo dežele. Zaradi tega zaostaja dežela tudi za splošno gospodarsko rastjo Avstrije. Turizem sicer to zaostajanje do neke mere ublažuje, problema pa rešiti ne more, ker je pravzaprav omejen le na tri mesece v letu, v ostalem času pa so njegovi uslužbenci večinoma brezposelni in neproduktivni. Tudi potem obrti problema odseljevanja in visokega odstotka brezposelnih ni mogoče rešiti. Rešitev je le v industrializaciji.

Kar tiče razvoj industrializacije, pa Koroška vidno zaostaja za drugimi zveznimi deželami. Leta 1936 je bilo v državnem merilu 4 % prebivalstva zaposlenega v industriji. Tedaj je Koroška po številu v industriji zaposlenih med zveznimi deželami stala na šestem mestu. 11.304 ali 2,8 % njenega prebivalstva je delalo v industriji. Na prvem mestu je bila Predarlška, kjer je 8 % prebivalstva delalo v industriji, sledile pa so zvezne dežele Dunaj s 5,2, Nižja Avstrijska s 4,4, Štajerska s 3,9 in Zgornja Avstrijska s 3 %. Manjši odstotek kot Koroška so imele v industriji zaposlen le zvezne dežele Tirolska s 2,3,

Salzburg s 1,8 in Gradišanska s 1,1 %.

Do leta 1964 je število v industriji zaposlenega prebivalstva po vsej državi naraslo. V državnem merilu je bilo 1964 že 8,4 % prebivalstva zaposlenega v industriji. Na Predarlškem je naraslo na 12,1, na Dunaju na 10,5, na Zgornjem Avstrijskem na 9,5, na Nižjem Avstrijskem na 8,4 in na Štajerskem na 8,3 %. Na Koroškem je to število naraslo le za 2,4 % na 5,2 odstotka. Od svojega šestega mesta je Koroška padla na sedmo mesto.

Spričo takega razvoja se lahko prav kmalu zgodi, da bo v tem pogledu Koroška zdrknila na zadnje mesto med vsemi zveznimi deželami. Medtem ko je na Koroškem nadaljnji obstoj vrste industrijskih podjetij zelo dvomljiv, je industrializacija Gradišanske in Salzburga, ki sta slali 1964 še za Koroško, ob izdatnih podporah države jadno napredovala. Relativno se je število delovnih mest med 1954 in 1964 na Koroškem povečalo za 49,9 točke, medtem ko se je v Salzburgu povečalo za 79,6, na Gradišanskem pa za 87,2 točke.

Koroška je torej ob dosedanji pomoči za izkopenje iz gospodarske zaostalosti, ki je bila s strani vlade in parlamenta zagotovljena jeseni 1956, še vedno nerazvito in slej ko prej gospodarsko zapostavljeno ozemlje Avstrije.

IZ BOROVLJ:

Nadaljnji koraki kulturnega sodelovanja na meji

Občina in mesto Borovlje ter njegove delavske in prosvetne organizacije že od vsega začetka maloobmejnega prometa vzdržujejo in negujejo prijateljske vezi z občino in mestom Tržič ter s tamkajšnjimi delavskimi in prosvetnimi organizacijami in ustanovami. Od leta 1961 v Borovljah in Tržiču skoraj ni bilo pomembnejše prireditve, pri kateri ne bi sodelovali ali bili navzoči predstavniki in skupine obeh prijateljskih občin in mest. Ob takih srečanjih se je v prijateljski izmenjavi problemov in izkušenj utrjevalo medsebojno prijateljstvo in se širila osebna poznanstva. Precejšen del k temu plodnemu sodelovanju

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu

VABILO NA UPORIZITEV IGRE

Miklova Zala

v dramizaciji Frana Žižka

ki jo priredi Prosvetno društvo „Lojze Košak“ iz Kostanjevce na Krki v Kulturnem domu v Ločah nad Baškim jezerom

- v soboto 23. aprila 1966 ob 20. uri
- v nedeljo 24. aprila 1966 ob 14.30 uri

Sodeluje 72 oseb — Režija: Lado Smrekar

V A B I L O

Organizacija „Slovenska mladina“ v Celovcu vabi vse člane na

REDNI OBČNI ZBOR

ki bo v soboto 16. aprila 1966 ob 9. uri dopoldne v Celovcu, Tarviser Straže 16 (Dijaški dom).

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku

V a b i l o na

OTVORITEV RAZSTAVE SLIK IN RISB

Franca Bošijana iz Raven v nedeljo 17. aprila 1966 ob dveh popoldne pri Brezniku v Pliberku.

Sodeluje oktet „Izpod Uršlje“ s Prevalj. Razstava bo odprta do 24. aprila 1966.

Ob velikonočnih praznikih: ŽIVAHEN PROMET NA MEJNIH PREHODIH

Tudi letos je ob velikonočnih praznikih prišlo do živahnega potniškega prometa na koroških mejnih prehodih v Italijo in Jugoslavijo. Skupno število potnikov oz. izletnikov, ki so se v teh dneh podali proti jugu in se od tam vračali, je bilo na koroških mejnih prehodih večje, kakor je bilo ob lanskih velikonočnih praznikih.

Na mejnem prehodu Vrata—Trbiž so letos našli okoli 18.000 motornih vozil ali okroglo 4000 več kot lani, število izletnikov pa je bilo s 64.000 za 10.000 večje kot lani. Po železnici je v Italijo potovalo 7000 potnikov v Jugoslavijo pa preko Podrožčice 13.600. Izletnikov po železnici je bilo letos manj kot lani.

Zelo živahen je bil letos promet na cestnih prehodih v Jugoslavijo. Skozi Ljubeljski predor je v obeh smereh od sobote do ponedeljka šlo okoli 3000 motornih vozil s 10.000 potniki. Veliko je bilo tudi število vozil in potnikov na prehodih čez Koren, Jezersko, Vič in Holmec.

Na Holmecu pri Pliberku so v soboto našli 500 avtomobilov, v nedeljo 240, v ponedeljek pa 650, skupno torej okroglo 1300, pri čemer pa niso všteta motorna kolesa, mopedi in rolerji. Potnikov pa so v cestnem prometu čez Holmec našli v soboto 1300, v nedeljo 500, v ponedeljek pa 2500, skupno torej okroglo 4.300. Močno je bil v teh dneh zaseden tudi obmejni vlak Pliberk—Prevalje.

Zaradi lahkornosti:

Težke nezgode pri velikonočnem streljanju

Enajst težkih nezgod so koroški varnostni organi zabeležili pri letošnjem velikonočnem streljanju s topiči ali možnarji. Med njimi sta bili najtežji nezgodi, ki sta se pripetili na Klopcah v občini Škofiče in v St. Janžu pri St. Štefanu v Labotski dolini.

Na Klopcah pri Škofičah je 17-letni mizarjski vajenec Anton Kamnig pripravil možnar, ki pa je predčasno eksplodiral, kar je stalo življenje mladega nadebudnega fantja. Zaradi lahkornosti njegovega ravnanja z možnarji je v St. Janžu pri St. Štefanu v Labotski

Romanja v celovško stolnico na Velikonočni ponedeljek, h kateremu je koroške slovenske vernike vabil krški knezoškof, se je udeležilo precejšnje število našega prebivalstva. Dopoldne je knezoškof dr. Köstner za romarje bral mašo, popoldne pa je bila v stolnici velikonočna slovesnost, pri kateri je sodelovalo pet slovenskih pevskih zborov. Knezoškof dr. Köstner je imel pridigo v slovenskem jeziku.

Na romanje je vabil krški knezoškof v skladu z željo koncilskih očetov, da verniki skupno z njimi molijo za dobro izvedbo sklepov Vatikanskega koncila. V duhu tega koncila, kjer katoliška cerkev ni le pokazala svojo dobro voljo in duha pomiritve odnosov do drugih veroizpovedi in nazorov, marveč je tudi svoja stališča prilagodila

mednarodnim težnjam po miru, sožitju in enakopravnosti narodov, je knezoškof dr. Köstner nagovoril svoje slovenske vernike.

Koroški Slovenci se tega znamenja dobre volje in upoštevanja naše manjšine veselimo. Veselimo se zaradi tega, ker se prav danes spominjamo dvajsetletnice jutra, ko smo se po drugi svetovni vojni ob priložnosti skupnega spomina obletnice množično izselitve zbrali v celovški stolnici, da bi prisostvovali maši za naše žrtve nacizma. Tedaj je imel škof dr. Köstner do nas docela drugačen odnos. Tedaj ni bil sredi med nami, tedaj je celo dru-

gim duhovnikom prepovedal branje maše.

Če primerjamo tedanji in tudi poznejši njegov odnos do nas s pridigo na Velikonočni ponedeljek, potem vidimo v njegovem odnosu do nas določeno izboljšanje. Upamo, da bodo ponedeljkovi manifestaciji dobre volje v celovški stolnici v prihodnje sledila tudi druga dejanja celovškega ordinariata, ki bodo v skladu z uveljavljanjem duha Vatikanskega koncila in ki bodo potrdila, da ordinariat v resnici upošteva enakopravnost slovenskih vernikov Koroške z verniki nemškega jezika.

CELOVŠKA KONZUMNA ZADRUGA:

Četrtna poslovalnic s samopostrežbo

Z dograditvijo poslovalnice v Velikovu je konzumna zadruga Celovec kot organizacija samopomoči potrošnikov že četrtno svojih poslovalnic preuredila na samopostrežbo. Od 62 poslovalnic, ki jih ima na področju celovškega in velikovskega okraja, ima že 17 uvedenih samopostrežbo.

To obliko trgovskega uveljavljanja, ki potrošnikom prihrani mnogo časa, celovška konzumna zadruga na-

KOLEDAR

Petek, 15. april: Helena
Sobota, 16. april: Benedikt
Nedelja, 17. april: Rudolf
Ponedeljek, 18. april: Apolonij
Torek, 19. april: Leon
Sreda, 20. april: Neža
Četrtek, 21. april: Anzelm

TO IN ONO

OD ŠMOHORA DO LABOTA

LOČE OB BAŠKEM JEZERU. — Kakor več let česta, tako je sedaj njena preureditev, razširitev in modernizacija skozi ta turistični kraj kamen spotike. Vaščani se zavzemajo, da bi novo cesto speljali izven vasi, cestna uprava pa hoče, da bi tudi nova cesta tekla skozi vas. V tej zvezi hoče zgraditi čez cesto še most, ki bo Zgornje Dobje povezoval z Ločami.

POVEZOVANJE PRI ŠKOFIČAH. — Izredno nenaravne smrti je v sredo minulega tedna umrl Janez Gabriel, ki je hotel prenočiti na nekem skednju. Ker so bila vrata skednja zaprta, je hotel s silo zlesti skozi ozko odprtino vrat na skedenj. Pri tem je z glavo obital med vratmi. Ker se ni mogel rešiti, je v takem stanju umrl.

CELOVEC. — Družina Prechtliki je poznana po svojem potujočem živalskem vrtu, je sedaj za svoje živali na zemljiščih »Kalter Keller« pod Križno goro ustvarila stalno bivališče odnosno svoj stalni privatni živalski vrt, v katerem so levi, tigri, medvedi, tjulnji in opice ter eksotične ptice. V svojem živalskem vrtu misli nastaniti tudi še krokodile in druge reptilije.

PODKRAJ PRI PLIBERKU. — V noči od petka na soboto je v stanovanjskem posloju kajžlarja Luke Sonjaka izbruhnil požar, ki je zajel tudi gospodarsko posloj. Škoda, ki je pri tem nastala, čeni-jo na 80.000 šilingov. Do požara je verjetno prišlo zaradi pokvarjenega dimnika.

ST. VID OB GLINI. — V sredo 20. aprila dopoldne bo tukaj plemenski sejem, ki ga prireja rejska zveza simodolskega goveda. Na sejem bo prignanih 50 bikov in 170 visokobrežnih krav in telic.

Velikonočno romanje v celovško stolnico

MORAVSKE TOPLICE - najmlajše slovensko zdravilišče

Obredla sem že mnoga zdravilišča, zdravje pa sem našla v Moravskih toplicah. Zdaj sem zdrava in prerojena ter mi ni žal denarja, ki sem ga težko prihranila. O zdravilnosti vode naj vam povedo moji sotrpini." Julka Kristovič iz Maribora je le ena od dvestotisočev, ki so v minulih treh letih iskali zdravja v Moravskih toplicah.

Švedskemu pastirju so po pitju moravske vode prenehale želodčne bolečine; gospa Schulheim iz Graza se je po zdravljenju prvič po dolgih letih postavila na svoje noge; gospodu Deutschu iz Fürstenfelda so pri 62-letih letih pognali mladeniški lasje; izolska gospodinja je po osmih letih priklenjenosti na posteljo prvokrat čutila moč svojih nog...

Zajetni sveženj zahvalnih pisem v gostinskem podjetju „Zvezda“ v Murski Soboti je pravi slavospev Moravskim toplicam, najmlajšemu slovenskemu zdravilišču.

Začelo se je leta 1960. Lendavski vrtalci našli so stikali okrog naselja Moravci in vrtali do globine 1300 metrov, pa je namesto nafte prišla vroča voda. Razočarani so odšli, ne da bi slutili, da so opravili sila pomembno delo. Okoliški nepridipravi so igranje odmašili ventil in odprli vrtino, pa je vroča voda s silnim pritiskom bruhnila na dan. Otroci so imeli svoje veselje, starejšim so prišle vroče kopeli. Glas o čudodelni moravski vodi se je bliskovito raznesel in ljudje so trumoma prihajali ter odnašali vodo na domove. Narejene so bile tudi prve analize, ki so odkrile bogastvo mineralov v moravski vodi.

Domačini so že leta 1962 s prostovoljnim delom postavili nekaj zasilnih kabin in priročni buffet. V naslednjem letu je prevzelo kopališče gostinsko podjetje „Zvezda“ iz Murske Sobotice, ki je zgradilo prve turistične objekte, domačini pa so v kratkem času uredili v svojih domovih 150 ležišč za tujece. Leta 1963 je bila tudi uradna otvoritev Moravskih toplic.

Kozmični žarki potrebni za življenje

Ne samo močna doza, temveč tudi popolno pomanjkanje kozmičnega žarčenja je lahko škodljivo. Tako so ugotovili znanstveniki z univerze v Bernu. Življenje na Zemlji je v stalnem ravnotežju z majhnimi količinami kozmičnega žarčenja, ki prihaja na zemeljsko površino. V stranskem rovu simplonskega predora so uredili biološki laboratorij, ki ga gorski masiv nad njim popolnoma zaščiti pred žarčenjem. Pri vzreji neke vrste rakov se je izkazalo, da se mladiči izležejo le iz 60 do 70 odstotkov jajčec. Ječmenovo seme je v šestih mesecih postalo sterilno, alge pa so že po nekaj tednih prenehale rasti. Ker so v laboratoriju vzpostavili vse pogoje za normalno življenje, kakršni so na zemeljski površini, je torej te anomalije lahko povzročilo edino pomanjkanje kozmičnega žarčenja.

Zdaj so postale pozorne tudi zdravstvene ustanove. Zavod za balneologijo v Rogaški Slatini je analiziral vodo in na njegovo pobudo je republiški sekretariat za zdravstvo leta 1964 proglasil mineralno in termalno vodo v Moravcih za naravno zdravilno sredstvo.

Po izrednih uspehih v zdravljenju nekaterih bolezni so bile v začetku letošnjega leta uradno potrjene naslednje indikacije:

- degenerativna obolenja lokomotorne aparata, posebno revmatična obolenja;
- od ginekoloških obolenj pa zdravljenje primarnih in sekundarnih amenorej po

Pisanje na stroj lajša učenje

Okoli 14.000 otrok med petimi in dvajsetimi leti ter dva psihologa so dokazali, da je učenje prvih razredov osnovnih šol lažje naučiti pisati na stroj in jim tako prihraniti pisanje z roko.

Po večletnem raziskovalnem delu sta ameriška znanstvenika dr. Wood in dr. Freeman objavila presenetljive rezultate. Začetnikom v osnovni šoli sta pokazala, kako se piše na stroj, otroci pa so morali vse naloge pisati s strojem — sprva z dvema, pozneje pa z desetimi prsti.

Že po kratkem času se je pokazalo, da precej bolje napredujejo kot otroci, ki so se učili lepopisja. Ti »poskusni« otroci so pokazali za 9 odstotkov boljše rezultate pri branju, 38 odstotkov boljše pri slovnici, 19 odstotkov pri

poprejšnji izključitvi tuberkuloznega procesa.

Vrtina v Moravskih toplicah prinaša na dan toplo mineralno vodo s temperaturo 62°C, zemeljske pline in ogljikov dvokis. Vodo karakterizira njena toplota ter prisebnost natrijevega klorida, bikarbonata in železa; posebno zanimiva pa je prisebnost ogljikove kisline v naravno vroči vodi, kar zelo razširi njeno uporabnost v zdravilne namene.

V Moravskih toplicah se je 1. aprila začela nova sezona. Že tedne prej pa je bilo tam zelo živahno, kajti postavljali so prostor za dnevni počitek po kopeli in nove bungalove ter urejali okolico, da bo čim bolj prikopna, ko bodo začeli prihajati številni domači in tuji gostje. Današnja podoba Moravskih toplic je v primerjavi z drugimi znanimi zdravilišči morda še precej skromna: dva odprta bazena, 19 kopalnih kabin, restavracija, 20 letoviških hišic, zdravstvena ambulanta, slačilnice, parkirni prostor in nedavno zasajena drevesa — to je v glavnem vse. Toda s priznanjem indikacij za tipična obolenja moderne civilizacije se tudi Moravskim toplicam obetajo neslutene možnosti nadaljnjega razvoja.

Kdaj je človek najbolj zgovoren

Švedski znanstvenik Togd Erasm je ugotovil, da je človek najbolj zgovoren okoli svojega četrtega leta starosti. Na dan izgovori do 12.000 besed, čeprav jih od tega razume samo okoli 920.

Otrok, ki v starosti enega leta pozna tri besede, se nauči naslednjega pol leta še 26 besed. V starosti štirih let in pol zna že 920 do 1240 besed. V starosti šest let in pol izgovarja otrok že 2000 besed, poleg tega pa pozna še pomen 6000 besed.

ZANIMIVOSTI

● Na kliniki kalifornijske univerze so uspešno operirali neko žensko, ki si je pri odpiranju konzerve prerazala živec na desni roki. Kot nadomestek za manjkajoči del živca so kirurgi vzeli sedem centimetrov dolg kos živca iz noge pacienta, ki mu jo je odrezalo pri avtomobilski nesreči.

● Cebuline proge so doslej veljale za varovalne. Toda angleški popisovalec živali Maurice Burton trdi prav nasprotno: cebula s progami straši — levi. Burton je v dvo-bojih levov in ceber opazil, da kralj džungle ni bil vselej zmagovalec. Kot konji se tudi cebre borijo z zadnjimi kopili — in od zadaj napadajo plen tudi levi. Če napadajo ob napajališčih, kjer se zbere več vrst živali, po Burtonovem mnenju levi kaj hitro spoznajo nevarnega nasprotnika. Spoznajo ga po pralah. Burton tudi meni, da so cebre le v izjemnih primerih skoraj nevidne, namreč, da so njihove proge varovalne.

● Do pomembnega odkritja so prišli zdravniki v Hahnemannovi kliniki v Philadelphiji. V preizkusih na živalih, ko so jim presejali ledvico, so presajeni organ obdali z mrežo iz najlajšje žice, nanjo pa priključili električno napetost. Električna napetost slabi odpor telesa proti tujemu organu in tako pospešuje celjenje. Doselej so morali pacienta in presajeni organ obsevali z močnimi dozami rentgenskih žarkov.

Želite pričakati sto let

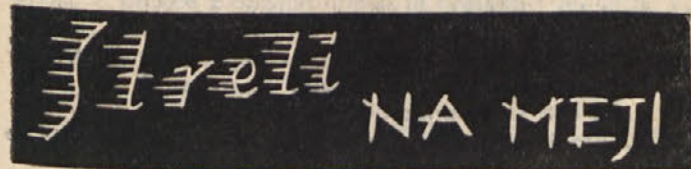
V začetku 20. stoletja je vodja Pasteurjevega zavoda v Parizu, ruski znanstvenik-biolog I. I. Mečnikov ugotovil, da je živelo takrat v Bolgariji 3800 stoletnikov. Po njegovem mnenju je bil vzrok bolgega življenja teh ljudi redno uživanje jogurta. V tem živilu je videl Mečnikov važno sredstvo proti staranju. Leta 1928 so izvedli v Bolgariji uradno anketo, da bi ugotovili pravo stanje stoletnikov. Končni uspeh vendar ni bil dosežen. V zadnjih letih pa so začeli s tozadevno sistematično raziskavo.

Pregled prebivalstva v letu 1956 je pokazal, da je živelo v Bolgariji takrat 656 oseb starih nad sto let. 9050 oseb je bilo med 90 in 100 leti, od tega 3902 žena in 5148 moških. V času med 1960 in 1963 je bilo med 8 milj. prebivalcev 1384 stoletnikov, med njimi 928 žena in 456 moških, ali na vsakih 100.000 prebivalcev 17 stoletnikov.

Največ stoletnikov živi v vaseh, posebno v hribovitih predelih. Število ženskih stoletnic je večje od števila moških stoletnikov.

Končno so raziskovanja pokazala, da živi večina stoletnikov zmerno, da ne prehrava v uživanju nikotina in alkoholnih pijač. Nekateri med njimi so celo abstinenti in vegetarijanci. JD

Janez Svajncer:

... Lojzika, se spominjaš, kako sva preživela najina šolska leta? Najprej jo bom spomnil na preteklost, potem bo že samo ob sebi prišlo, da se bova pogovorila kaj več, je mislil in gledal po cesti.

Tedaj se je razživila. Vsega se je znala spomniti. »Si kdaj pomislila na mene? Jaz te nikdar nisem mogel pozabiti. Zdaj mi je še huje brez tebe, ko sem te spet srečal...«

Zardela je, ne da bi to opazil. »A res! Tudi jaz sem se včasih spomnila nate.«

... Veš, rad te imam. Kaj praviš k temu?

»Mene imaš rad? Jaz sem še premlada,« je skušala ugovarjati, čeprav so ji njegove besede bile povseči.

»K nobeni me tako ne vleče; samo k tebi. Ali bi me tudi ti lahko imela rada?«

»Na to ti ne morem takoj odgovoriti.«

»Samo to mi povej, če lahko upam, da boš kdaj — moja? To bi rad zvedel...«

»Mlada sem še in za take stvari je dovolj časa. Tako mi je rekla tudi moja mati.«

»Lojzika, tu tvoja mati ne more odločati. Ti povej, da me boš imela rada, pa bom tako srečen... kot še nikoli.«

Se je iskal besed, da bi ji povedal vse, kar mu je le-

žalo na sru. Ogled se je bil in ni vedel, kaj bi napravil od veselja.

Pravkar je nameravala odgovoriti, toda Anza se je nagnil k njej, jo pritisnil nase in jo ognjevitno poljubil.

(Hotela ga je odriniti, toda poljub jo je omamil in ji vzel moč.)

12

»Maček je že nekaj dni pijan in se prepira z ženo,« je zaupal Franc Anzi pred občino.

»Vsak človek rad pije, če se mu le ponuja.«

»Prej ni pil. Začel je s listim dnem, ko se je zagledal v Keglico.«

»Sem že slišal govoriti.«

»Ponoči so ga s trgovčevno ženo zalotili v zadnji gostilniški sobi. Takoj se je razvedelo po vasi. Nekateri niso verjeli, da je Maček na stara leta ponorel, drugi so novico toplo raznašali dalje. Njegova žena je hotela skočiti v Pesnico. Že prej se nista najbolje razumela. Zdaj govorita med seboj samo toliko, kolikor je potrebno. Ona se je nekaj dni jokala, on je začel piti. Podnevi je večkrat stopil v klet, obračal kozarce, ali ga cukal iz gumijaste cevke. Ni dovolj, da se znaša nad ženo, tudi nas ne more videti.«

»Se je je pač naveličal.«

»Nas to ne briga, pri miru naj nas pustijo.«

Majerič je ob sobotah popoldne strigel lase svojim znancem in bril najveljavnejše vaščane. Najrajši gostilničarja Mačka, ker mu je ta poleg kakega dinarja postregel tudi s kupico vina. Tokrat je opomnil vinjenega gostilničarja: »Škodovalo ti bo, če boš preveč pil.«

»Gospodar sem na svojem in lahko počenjam, kar sam hočem!«

»Nisem ti nevoščljiv, bog ne zadene. Tudi jaz se ne branim kozarčka dobrega. Pomisli vendar na svoj ugled.«

»Za ljudi mi je toliko kot za lanskega sneg,« se je razvnel Maček in se nagnil naprej, tako da ga je cestar kljub previdnosti urezal z britvijo.

»Za božjo voljo! Rekel sem, da nesreča nikdar ne počiva. Čakaj, da ti ustavim kri.« Skočil je k točilni mizi in zgrabil steklenico z žganjem. Rana je bila dolga za širino britve in precej globoka.

Maček je gledal v tla in kremžil čelo, kakor da se to njega ne tiče. Kri na tleh ga je nekoliko iztreznila. Še bolj se je zavedel ob žganju na rani. Zabolelo ga je, da je zatulil od bolečine.

Dekla Tona je prva slišala krik in pokukala skozi priprta vrata. Ko je videla gospodarja na stolu z belo brisačo okrog vratu, je zamrmrala pri sebi: »Našega gospoda spet prijemlje.« Po prstih se je umaknila v kuhinjo in rekla svojemu možu: »Le kaj bo z našim gospodarjem? Vsak dan so slabši. Če ne bodo nehali piti, bodo že znoreli od pijače.«

Mož, ki je luščil koruzo, ji je brezbrizno odgovoril: »Norcem pameti nikdar ne zmanjka.«

Nenavaden glas je slišala tudi gospodinja Neža v zgornje prostore, kjer je likala perilo.

»Kaj se je pripetilo?« je prestrašena zakričala, ko je zagledala okrvavljenega moža.

»Nič ni, gospa, samo malo sem ga oprasnil po koži,« se je opravičil cestar in pokazal s prstom na rano, iz katere je še vedno tekla kri.

Neža je v tem hipu pozabila, da je bila že precej časa jezna na moža. Prišla je k njemu in ga pobožala po čelu. »Feliks, bled si ko stena. Kako naj ti pomagam?«

(Majerič je začuden odprl usta. Ni mogel verjeti, da žena svojemu možu v nesreči lahko res vse odpusti.)

Maček jo je odrinil z roko. »Pusti me! Ali nimaš nobenega dela?«

Kako pridemo do dobre plemenske telice?

Zgolj z dokupovanjem plemenskih telic in krav si skoraj noben kmet ne more v potrebi meri zboljšati molznosti in ravnosti svoje goveje črede. Praksa je pokazala, da smo prišli po tej poti skoraj do ravnolotolike telic in krav, ki so nas razočarale, kakor pa do takih, ki so nas docela zadovoljile in nam pomagale napraviti v svoji govedoreji korak naprej. Prav zaradi tega pa je gospodarsko in pametno, da se sami lotimo odrejanja telic od lastnih dobrih krav, preden se odločimo za njihov nakup. Dobra domača krava bo gotovo dala dobro hčerko, če bo pripuščena k dobremu biku in če ji bomo pri zreji posvetili pozornost, ki jo zahteva in zasluži.

Skrb za dobro telico se prične že pri letu in še prej: v dobi brejosti, ker s pravilno prehrano matere vplivamo na kakovost zaroda. Večja teža teleta ob rojstvu nam zagotavlja njegov hitrejši razvoj in njegovo večjo odpornost. Teža telet ob rojstvu pa je pasemska lastnost, je dedna.

Ce nam mlada telička po svoji obliki in po lastnosti svojih staršev odgovarja, moramo takoj pričeti skrbeti, da bomo iz nje ustvarili dobro plemensko telico. Prve 14

dni naj sesa materinsko mleko. Po 14 dneh jo pričnemo napajati in s tem nadzorovati njeno porabo mleka. Pri naši ceni mleka je krmiljenje telet z večjo količino mleka nerentabilno. Zato pričnemo polno mleko nadomeščati s posnetim in z zato posebej pripravljenimi močnimi krmili. Pri tem se moramo držati krmilnih norm. Vsako menjavo krme moramo opraviti postopoma in pazljivo, da vnaprej preprečimo prebavne motnje.

Po drugem tednu tele že jemlje majhne količine sene, ki pa mora biti dobro, zgođaj košeno in pravilno spravljeno. V tretjem mesecu starosti naj tehtja 110 do 130 kg, v šestem mesecu 190 do 220 in po enem letu 300 kg. V poletnem času je prehrana teleta lažja, ker se po postopnem prehodu na zeleno krmo v starosti šestih mesecev že uspešno pase.

V devetem mesecu je mlada telička sposobna, da se ob dobri paši sama prehranjuje. V prvem letu intenzivno raste, najbolj hitro se razvija njena višina. Zato mora biti v tem obdobju krma bogata na beljakovinah in rudninah, drugače bo telička zakrnela, kar pozneje ne bomo mogli več popraviti.

Telice zrejamo v živali, ki bodo v času reje sposobne predelati velike količine voluminozne krme. Zato moramo skrbeti za razvoj njihovih prebavil, kar pa ne pomeni, da moramo njen vamp "tlačiti" z velikimi količinami slabe krme, marveč moramo gledati, da bodo količine, ki jih bo požrla, tudi bogate na hranilnih snoveh in na rudninah. Mlado telico moramo držati v plemenski kondiciji, ne sme se nam debeliti, še manj pa shujšati. Sočna krmila, zlasti pa paša omogočajo razvoj obsežnih prebavil. Skladno s tem pa je potrebno, da se v polni meri razvijejo prsni organi, srce in pljuča — motor živali, da bo zmogel napor obsežne prebave velikih količin krme. Ta razvoj pa najbolj pospešuje paša, ki omogoča, da je telica na svežem zraku in na soncu.

Tudi pozimi moramo mladim telicam omogočiti gibanje na prostem. Jasli ne smejo biti previsoke, drugače dobijo živali vleknjen hrbet. Telice tudi ne smemo imeti privezane v kakšnem temnem kotu hleva, kjer bodo pogrešale tako svetlobe in sonca. Taka zimska reja se bo pozneje hudo maščevala.

V drugem letu starosti se skladno razvijajo vsi telesni deli telice. Mi jo lahko pričnemo ocenjevati. Ocenjujemo pa jo po tipu in po telesnih oblikah. Po tipu ocenjujemo žival kot celoto, pri čemer gledamo, če odgovarja tipu pasme, ki ga želimo imeti. Važna je tudi ocena telesnih oblik, vsakega dela telesa posebej: glava, vrat, prsa, noge, hrbtina linija, povezava posameznih telesnih oblik so poleg genetske vrednosti zelo važni za napredek našega rejskega dela v smeri zboljšanja pasme.

Pravilno negovana in oskrbovana telica bo z 18 do 20 meseci godna za prvi priust. V tem času bo dosegla vsaj 70 % teže odrasle živali. Telice sicer spolno dozorejo prej, vendar zgodnejše pripuščanje živali ni na mestu, ker so že prelahke in ker v tej starosti rastejo po dolžini, globini in širini, kar vse veča mesnost, ki je poleg mleka pri goveji živini največji pomena.

Naša skrb pa mora veljati tudi dobri plodnosti telice, pravilno se mora goniti, ostati redno breja in dajati mora zdrave potomce. Dobra plodnost pa je odvisna od razplodne kondicije živali in od kakovostne prehrane skozi vso mladost. Na plodnost pa ugodno vplivajo tudi živahnost in gibanje živali, sonce, zrak, sveža krma in njena bogatost z vitamini. Količinsko in kakovostno slaba krma zmanjšuje plodnost.

Brejm telicam moramo dati dovolj hranilnih snovi za njihovo rast ter za razvoj in rast teleta, končno pa tudi za pripravo na prvo molznost. Da bo to krmo lahko prebavila in da bo krma lahko prišla v prid rasti telice in teleta, ki ga nosi, ter v prid molznosti, pa mora biti — kakor zgoraj omenjeno — doraščena in razvita. Njeni prebavni organi ter njena prsa in pljuča morajo biti v stanju, da bodo brez nadaljnje kos povečanim zahtevam, ki jih do organizma telice stavlja čas njene brejosti. Od poroda do prve brejosti moramo v telici ustvariti pogoje, da bo dala pozneje lahko 3500 in več litrov mleka na leto, redno zdrava teleta, ki bodo imela tudi lastnost hitrega priraščanja.

Sodobno pridelovanje in spravilo zrnate koruze

(Konec)

Edina slabost Gesaprime in Simazina je, da ne uničita njivskega slaka in divjega prosa. Če je njiva s tema rastlinama zapleveljena, ne preostane drugega, da poleg škropljenja posevek nekajkrat plitvo okoplamo. Okopavanje pa je za koruso tudi drugače koristno in ji ne škoduje, kakor nekateri trdijo. Okopavanje korusi škoduje le, če jo okopavamo pre globoko in pre blizu rastlin, ker s tem poškodujemo njihove korenine. Koruso okopujemo torej le med vrstami. Globlje kot 2 cm in bliže kot 5 cm od rastlin ne smemo okopavati!

Pri okopavanju gnojimo med vrstami tudi z nitramoncalom, kar pa je bilo že pri gnojenju posebej opisano. Za okopavanje je najbolj primeren popoldanski čas, ker so tedaj rastline bolj prožne, kot v dopoldanskih urah.

ZORENJE IN SPRAVILO

Pri korusi za zrnje razlikujemo dve stopnji zrelosti. Prva — fiziološka zrelost — nastopi, ko je zrno tako daleč dozorelo, da doseže sposobnost kaljenja in tvoritve nove rastline, če pride v zemljo. V tem času je v zrnu še okoli 40 % vlage. Drugo — kmetijsko zrelost — doseže zrnata korusa, ko se prične listje, ki obdaja storže, sušiti in leseneti, ko docela porumeni in se storžev le še rahlo drži. V času tega zorenja odstotek vlage v zrnu naglo pada. Čim delj pustimo koruso v takem stanju na njivi, tem bolj se bo zrnje posušilo in tem bolj bo trpežno in tem manj se nam bo pri poznejšem sušenju kvarila.

Kdaj je korusa najbolj zrela za siliranje, nas tukaj ne zanima. Vedeti pa hočemo, kdaj smemo pričeti s spravilom zrnate koruze. Čas spravila je v praksi odvisen od podnebja, od zoritvene stopnje sorte, ki smo jo sejali, od gnojenja, od oddaljenosti vrst in rastlin in od časa setve. Po razdelitvi sort po zoritvenih skupinah, kakor smo jo opisali v 2. nadaljevanju 4. marca t. l., dajejo sorte, ki so za naše kraje pripravne (hibridi s številkami od 200 do 300) gotovost, da zrnje za časa kmetijske zrelosti nima več kot 33 % vlage, v vlažnih legah pa 35 do 40 %. Predpogoji so vendar pravočasna setev, normalno gnojenje, dosledno zatiranje pleva in čas spravila, ki sorti najbolj odgovarja.

Ročno spravilo čedalje bolj nadomešča strojno spravilo bodisi z žitnim kombijem, bodisi s Picker-Shellerjem ali pa s Pickerjem. Med njimi je Picker, ki pobira samo storže, najboljši, ker omogoča, da je vlažnost zrnja najmanjša. V naših malokmečkih primerih je torej Picker za spravilo koruze za zrnje najbolj primeren, ker ni drag, ker z njim skoraj ne pride pri spravilu do motenj in ker je delo z njim od vremena neodvisno. Spravljene storže čez zimo lahko sušimo na zračnem prostoru v pokritih stajah iz letov, ki pa ne smejo biti preko 80 cm široke. Za domače potrebe (krmiljenje prašičev) pa zrnje s storži vred lahko siliramo. Siliranje nam bo vedno uspelo, če bomo skrbeli, da bo silosni prostor neprodušen, da bodo storži drobno zdrobljeni ali zmečkani in temeljito stlačeni. Tozadevni poskusi so se tudi že po naših krajih dobro obnesli.

Po dipl. ing. Erichu Zweiflerju,
Zvezni zavod za rastlinstvo na Dunaju,
priredil B. S.

Herbecidi tudi proti plevelu v krompirju

Razvoj zatiranja pleva med krompirjem gre podobna pota, kakor jih je žel pred leti razvoj zatiranja pleva med koruso. Zatiranje potom okopavanja in osipanja pričenja nadomeščati škropljenje krompirišč s kemičnimi pripravki, ki sodijo v skupino herbecidov in derivatov sečnine. Vprašanje, ki pri tem načinu zatiranja pleva med krompirjem nastane, pa je, če je tako zatiranje tudi s poljedelskega stališča mogoče docela zagovarjati. Mnenja strokovnjakov so v tem pogledu še deljena, ker posledice še niso tako daleč dognane, da bi lahko rekli docela jasno besedo za ali proti škropljenju krompirišč proti plevelu.

Proti plevelu v krompiriščih lahko škropimo z Gesagradom, Camparolom, Aftalomom S in Eptapuram. Gesagarda potrebujemo

2,5 do 3 kg po hektarju površine. Najprej ga raztopimo v manjši količini vode, nakar ga mešamo s količino vode, s katero hočemo škropiti zaželeno površino. Škropljenje moramo izvesti enakomerno po vsej površini. Škropimo po saditvi krompirja, na vsak način pa pred njegovim vznikom. Zemlja naj bo po možnosti vlažna ali pa škropimo tik pred dežjem. Po škropljenju vsaj nekaj časa ne smemo drugače obdelovati krompirišče.

Zatiranje pleva med krompirjem s herbecidi je v prvi vrsti delovnotehnično vprašanje. Izkušnje zavoda za varstvo rastlin so namreč pokazale, da je bilo pri škropljenju z herbecidi po letu dni na krompirišču 40 % kaljivega semena plevelov, pri zatiranju potom okopavanja in osipavanja pa le 15 %.

Zgrozila se je in s trudnimi koraki odšla.

„Takega te še nisem videl.“

„Dokler bom živel, bo veljala moja beseda pri hiši,“ je zagral Maček in vstal ter pustil Majeriča samega. Tokrat mu niti kozarca vina ni privoščil.

Cestar se je brez pozdrava spustil po stopnicah.

Maček je nato, kot pogosto, z rokami v žepih postal na balkonu. Rano mu je pokrival obliži. Pred seboj ni videl obrisov prostornih gospodarskih poslopij, ki jih je sicer tako rad ogledoval. Pozabil je, da je vse to še vedno njegova last. Kuhala ga je jeza in ko bi Franc to vedel, ne bi prav zdaj prignat živine h koritu na dvorišču.

„Ali ne boš hitro opravil!“ se je zadržal na balkona.

Franc se je ozrl v gospodarja in udaril kravo z bičem. Gostilničar je pobesnel: „Mojo živino boš tepel!“ in z opotekajočimi koraki prištorkljaj na dvorišče. Izdril je ročico na vozu in se preteče bližal hlapcu. „Tebe bom premlatil, ti pobalin grdi!“

„Mene že ne boste pretepali. Nimate pravice za to,“ je vzkliknil in zbežal za hišo.

Ko je Maček tekkel po dvorišču, mu je spodrsnilo na kamnu. Zakrilil je z rokami po zraku, spustil ročico in v kolenih mu je kleknilo, da se je sesedel v blato.

Franc se je medtem naslanjal na zid in se priduševal: „Niti dneva več ne ostanem v tej hiši. Dovolj me je tepla teta Liza, tudi Maček me je pretepal, zdaj se ne bom pustil več. Svoje jeze zaradi prepiranja z ženo ne bo stresal nad menoj. Ne dam se mu več. Proč pojdem. K takim ljudem, ki imajo še košček srca v prsih.“

Zavlekel se je na hlev in se do vratu zaril v seno. Trdno je spal do drugega dne. Ko se je zbudil, si je pomencal zaspane oči. Razmršene lase je imel polne senenih drobcev. Skozi dvignjeno opeko na strehi je padala svetloba.

Komaj se je domislil minulega dne. Ni hotel ostati spodaj v hlevu. Da ga ne bi Maček z ročico pretepel, je izginil pod streho in skrbno zadelal za seboj rov v seno.

Sram ga je bilo, da je zbežal pred gospodarjem. Po robu bi se mu moral postaviti! Dovolj je že star in močan tudi, da bi znal krepko udariti s pestjo. Niti ust si ni upal odpreti. Anza se bo smejal, ko bo zvedel, da je strahopetno zbežal.

Jeza se mu je počasi ohlajala. Misli je začel drugače. Kam zdaj? — Pri Mačku ne bom ostal za hlapca... Šel bom k dobrim ljudem. Teško je dihal. Toda, ali so dobri ljudje kjerkoli na svetu? Le kje jih bo našel? In če jih najde, poprosi za službo, ali ga bodo vzeli? Boril se je sam s seboj. Kaj, ko bi stopil h gospodarju in ga prosil odpuščenja? Domači so ga včeraj razjezili, da je bil tako hud. Maček ga ni zadnja leta ozmerjal tako kakor druge, s smrkavcem, fantalinom, potepinom... Ubogati mora, mu je rekla teta Liza. „Če ne boš priden, ti ne bodo rezali kruha.“ Privrele so mu solze na oči in pustil jih je drseti po licih. Ko se je izjokal, mu je odleglo, le pri srcu se mu je zdelo prazno. Želel si je človeka, da bi se mogel pogovoriti z njim in ga vprašati za nasvet.

Vstal je in se pretegnil. Nehote je pomislil, da bi ostal pri gospodarju. To svojo misel je kmalu zavrnil, ko je po vseh štirih zlezal skozi rov in na dvorišču slišal Mačkovo kričanje:

„Do krvi ga bom pretepel! Živine ni nakrmil in je izginil, ko da bi se udril v zemljo. Z orožniki ga bom poiskal. Pokazal bom temu pritencu!“

Franc ni več obžaloval, da je zbežal.

Zvečer je obiskal Štefana, tekstilnega delavca v Mariboru, in ga prosil: „Ali bi me spravil v tovarno?“

Štefan ga je široko pogledal. „Zakaj hočeš v mesto,“ Povedal je vse, kar se je bilo zgodilo.

„Teško je. Dosti ljudi vsak dan išče delo. Še mi ne vemo, kdaj nas bodo vrgli na cesto.“

„Prijatelja sva si. Nekaj boš že lahko naredil zame.“

„Poizkusil bi že, toda obljubiti ne morem.“

„Če kdo koga priporoči, ga sprejmejo.“

„Oslani na deželi. Na svežem zraku si, v mestu je polno smradu in siromaštva še več kakor tu.“

„Vseeno mi je. Sit sem dežele. Samo pomagaj mi. Saj te ne prosim zastonj.“

Štefan je postal prijaznejši. „Že, že, nič ne bi zahteval, a saj veš, da brez nič ni nič.“

„Povej, koliko hočeš?“ je prosil mehko.

„Ker si ravno ti, mi boš dal petdeset dinarjev.“

„Seveda ti jih bom dal. In to kar takoj,“ je veselo odgovoril, mu izročil denar in vprašal: „Kdaj že lahko pridem?“

„Jutri zjutraj se oglasi in me počakaj pred tovarno.“

Od Štefana je Franc odšel k svoji teli. Ker je bila že v postelji, ji je skozi okno voščil „dober večer“, povprašal po zdravju in ji želel „lahko noč“. Liza se je čudila, da je prišel tako pozno, ko druge kratki niti podnevi ni imel časa zanj. Zjutraj je zvedela, da je pobegnol od gospodarja. „Zato ga je torej sinoči zaneslo mimo moje kočje. Bom že pokazala temu fantu! Moker je še pod nosom, pa že misli delati po svoji glavi.“

„Mogoče je Maček grdo ravnal z njimi?“ je sočustvovala sosedu.

„Ne morem verjeti. Gospod so tako dobri. Če sem jih prosila, naj mi z voli zapeljejo kako reč, so mi še vedno pomagali.“

(Dalje prihodnjik)

Ime mi je Miklova Zala

Kakor objavljamo na drugem mestu, bo igralska skupina Prosvetnega društva »Lojze Košak« iz Kostanjevice na Krki gostovala v Ločah ob Baškem jezeru, kjer bo uprizorila ljudsko igro Frana Žižke »Miklova Zala«. Premiero te igre je imelo društvo lani v Kostanjevici in je za to priložnost izdalo poseben gledališki list, iz katerega ponatiskujemo tudi naslednji zapis, ki ga je o svojem obisku na Koroškem in predvsem v rojstnem kraju Miklove Zale objavil Feri Žerin.

Potoval sem v Svatne na Koroškem in prišel sem v Schlatten. Tako piše na sveh smerokazih proti tej vasi, tako je zapisano na deski pred prvimi hišami in tako je vas označena v avstrijskih zemljevidih. Le za domačine je ta vas vedno le Svatne in tako ji pravijo ljudje iz koroškega Roža. Lepo po domače, v našem jeziku, le pri črki r nekoliko pogr krajo:

Veseli rej pod lipo! Na živem prizorišču so mi nenadoma zaživel pred očmi dogodki iz ljudske igre: Turki so ugrabili Miklovo Zalo prav tistega dne, ko so se vaščani zbrali pod lipo, da bi proslavili poroko Miklove Zale in Mirka Serajnika. Po sedmih letih turškega suženjstva, ko ni bilo več človeka, ki bi še upal na njen povratek, se je Miklova Zala vrnila... Vsi ti prizori so zdaj zdrveli mimo oči kot bližnji vlak po progi od Jesenic do Beljaka.

Še danes živijo v Svatnah Serajniki in Miklovi, živijo prav na tistih gruntih, kot so živeli junaki iz ljudske igre in ljudje iz Slovenije in iz Roža še danes radi poročajo v kraje Miklove Zale.

Obiskal sem Jožeta Serajnika, ki ima domačijo zraven cerkve, ob kateri so vaščani že večkrat uprizorili Miklovo Zalo. Obiskal sem Miklovo družino, gospodarja Hanzeja in mamo Justo, srečal

sem sedem njunih otrok in spoznal sem njuno nastarejšo hčer.

— Ime mi je Miklova Zala! — se je predstavila in malce zardela.

Kmalu se je pri Miklovih zbrala okrog mize vsa družina in prisedel je tudi sosed

Jože Serajnik, ki pozna zgodovino svojega kraja bolje kot mašne bukle, je takoj povedal zlato misel, ki velja skoraj za vse kmete:

— Pravim vam, danes mora kmet misliti kot profesor in delati kot hlapec! Oče Mikl so takoj dodali:

— Ni tako biti kmet! Nekoč so rekli: »Če ne bo za drugo, bo pa na kmetiji ostal!« Da, za službe v pisarnah je dovolj, če imaš v glavi, na kmetih pa moraš imeti v glavi in v rokah!

Miklova Zala je medtem vzela v naročje najmlajšega bratca Mirka, ki ima za sabo šele dva meseca joka.

— Rada ga vzamem v naročje, saj ga tako preredit vidim! Samo enkrat na mesec pridem domov.

— Da, naša Zala je drugače v Celovcu — so pojasnili oče Mikl. — Zdal je na polletnih počitnicah, čez nekaj dni pa se bo spet vrnila v šestošolske klopi. Veste, slovensko gimnazijo obiskuje!

— Imam dve dvojki, telovadbo in matematiko, druge predmete pa enice.

Začuden sem pogledal, da govori Miklova Zala tako odkrito o svojih neuspehih v šoli, takrat pa je razumela moj pogled in mi razložila:

— Ne smete misliti tako! Pri nas so ocene ravno obratne kot pri vas in je torej enica najboljša.

Sicer pa je Miklova Zala čisto navadno dekle našega časa. Rada posluša plošče, ob počitnicah pomaga doma na polju, prebira knjige in zahaja v kino.

— Knjigo »Pod svobodnim soncem« sem prebrala že štirikrat. To berem najraje!

— In »Miklovo Zalo«?

Zasmejala se je in dejala:

— Seveda sem jo že brala. Komaj sem se navčila pismenke, so mi že dali v roke to knjigo. Veste, da sem ponosna, ker imam prav tako ime in priimek kot naša ljudska junakinja.

Zala govori pravilno slovenščino, morda celo boljše kot marsikateri ljubljanski dijak; čeprav živi v Avstriji in je bila v Sloveniji zadnjič še v zgodnjih otroških letih, čeprav govorijo doma rožansko narečje...

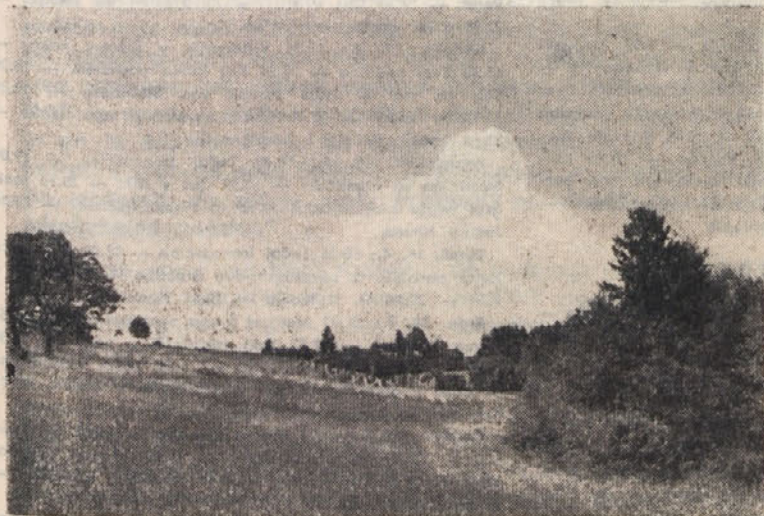
— Zakaj pa ne bi govorila slovensko? Saj se vendar učimo v šoli!

Še dobri dve leti in Miklova Zala bo pred maturo. Ne more se še odločiti, kam bo šla potem:

— Mogoče bom učiteljica, morda bom pa študirala ekonomijo! Oboje me veseli. Ne, nič ne vem. Prezgodaj je še za odločitev!

Še vedno sedimo v kmečki Miklovi izbi. Na stropu so bogate gospodarjeve lovske trofeje, na mizi hleb kruha, ki so nam ga pozneje razrezali Miklov oče, za mizo in pečjo sede otroci, ki obiskujejo šolo v Podrožčici, za tramom pa je očetova lovska puška, da otroci ne bi prišli do nje.

Miklova Zala, ki bo morda kdaj v Svatnah za cerkvijo igrala vlogo Miklove Zale tudi na odru, še pripoveduje o slovenski gimnaziji v Celovcu, ki je predlani dala prve maturante. Pomislil sem: v koroških vaseh še živi spomin na ljudsko junakinja Miklovo Zalo in v njenih Svatnah živi skoraj petsto let pozneje spet Miklova Zala, ki bo čez nekaj let učiteljica ali pa bo študirala na višjih šolah. Šestnajstletna Miklova Zala!

— Greste v Svatne, kjer je doma Miklova Zala?

Ko so slovenski Korošci omenjali Miklovo Zalo, so me znova in znova s spominom preselili pred slovenske odre, kjer igrajo Sketovo ljudsko igro o koroški ljudski junakini na velikih in majhnih odrih, igrali so jo in gotovo jo bodo še igrali v mestih, vaseh, igrajo jo in še jo bodo igrali učitelji, kmečki fantje in dekleta, delavci... Mogoče na Slovenskem ni igre, ki bi jo tolikokrat gledali, tolikokrat ploskali ob spuščanju zaves in pri vsem tem je Miklova Zala ostala vedno v spominu gledalcev kot junakinja.

Tukaj, pred Svatnami, sem še enkrat razmišljal o Sketovi ljudski igri, ki ni le plod pisateljeve domišljije. Vse, kar smo tolikokrat gledali na odrih, se je resnično zgodilo prav tukaj, v Svatnah. Zgodilo se je takrat, ko so Turki prodirali proti severu in so kronisti pisali leto 1478. Takrat so tukaj živeli Miklovi, Serajnikovi, Strelčevi, živeli so Tresoglavi, ljudje, ki jih poznamo z odra. In živela je Miklova Zala, ki je v tistih letih postala koroška ljudska junakinja!

Ustavim se pred prvimi hišami. Nekaj starih lip, cerkev s črnim zvonikom, ki dviguje glavo visoko nad vaškimi hišami, potoček Bivša, ki priteče z bližnjih hribov in preseka vas na dva dela, na robu vasi hribček z razvalinami — staro gradišče, kjer so se kmetje bojevali s Turki, zraven pa spet potok Ovnica... Predvsem pa stare lipe, simbol slovenskih vasi, kjer so vaščani ob praznikih prirejali veseli rej.

K slikam:
levo motiv iz domovine
Miklove Zale,
desno zgoraj
Miklova domačija
v Svatnah, v sredini
Serajnikov dom,
spodaj dva prizora
iz uprizoritve Žižkove
»Miklove Zale«
v Kostanjevici.

Serajnik. Le Miklova mama se je mudila že zunaj, kajti na kmetiji, kjer je 19 glav živine, je tudi v zimskih dneh dovolj dela. Serajnik in Mikl, dobra prijatelja in dobra kmetovalca, sta se kmalu zapletla v pogovor o kmetijstvu, ki danes tudi na Koroškem ne more več brez strojev.

Zadnje besede je povedal s ponosom, pa ne samo zaradi tega, ker je šolanje v Avstriji precej drago.

Takoj sem vprašal po spričevalu, čeprav je to za nekoga lahko tudi nerodno vprašanje. Dečva pa je kar pogumno pripovedovala:

Številke, ki pričajo o uspehih

Ko je nedavni 23. kongres sovjetske KP razpravljala in sklepala o smernicah za izvedbo novega gospodarskega načrta za petletje 1966—70, so imeli delegati za osnovo podatke o gospodarskem razvoju v prvih dveh mesecih tega leta. Ker sta ta dva meseca hkrati tudi že začetek novega petletja, nudijo ustrezni podatki zanimiv pogled na začetek izvajanja novega petletnega gospodarskega načrta. Okvirno doseženi rezultati v januarju in februarju kažejo, da je bil proizvodni načrt za ta dva meseca izpolnjen s 103 odstotki, medtem ko je porast industrijske proizvodnje v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta znašal 8,7 %.

V primerjavi s prvima dvema mesecema lanskega leta je proizvodnja v posameznih industrijskih panogah narasla za naslednje odstotke: v elektrogospodarstvu za 9 %, v proizvodnji plina 14 %, pri nafti 9 %, pri jeklu 5 %, pri jeklenih cevih 11 %, pri umetnih gnojilih 21 %, pri kemičnih vlaknih 13 odstotkov, pri umetnih smolah in plastičnih masah 10 %, pri motornih vozilih 8 %, pri traktorjih 9 %, pri cementu 13 %, pri volni in platnu 9 %. Izdelava opreme za lahko in prehransko industrijo se je povečala za 11 odstotkov, proizvodnja hladilnikov je narasla za 41 % (samo v prvih dveh mesecih tega leta je bilo v Sovjetski zvezi dobavljenih 315.000 hladilnikov, kar predstavlja celoletno proizvodnjo leta 1958), proizvodnja televizorjev za 40 % in proizvodnja pralnih strojev za 18 %.

Za razvoj industrijske proizvodnje v takem obsegu so seveda potrebne skoraj neizčrpne zaloge naravnih bogastev. Na tem področju zavzema Sovjetska zveza eno izmed prvih mest med državami sveta in še vedno odkrivajo geologi nova neizmerna ležišča najrazličnejših rud, mineralnih surovin in drugih bogastev.

Leta 1965 so naftini vrelci v Sovjetski zvezi dali skupno 243 milijonov ton nafte, leta 1970 pa je bodo načrpali že 345 do

355 milijonov ton. Na področjih zahodne Sibirije in zahodnega Kasahstana so začeli izkoriščati nova velika ležišča nafte. Prav tako so odkrili velike zaloge naravnih bogastev plina (cenijo jih na 3,7 trilijona kubičnih metrov) in je za leto 1970 predvideno, da ga bodo proizvedli 225 do 240 milijard kubičnih metrov.

Zaloge premoga cenijo na 8,7 trilijona ton; lani so ga izkopali 578 milijonov ton, za leto 1970 pa predvideva načrt 665 do 675 milijonov ton. Pomemben del svetovnih zalog odpade na Sovjetsko zvezo tudi pri železni rudi; samo v tistih rudnikih, ki jih imajo že predvidene za izkoriščanje, znašajo zaloge več kot 50 milijard ton. Lani so nakopali 243 milijonov ton železne rude, do leta 1970 pa se bo letno izkoriščanje dvignilo na 410 do 420 milijonov ton. Poleg tega so bila odkrita nova nahajališča železne rude in so strokovnjaki mnenja, da bodo posebno izdatna zlasti nahajališča v Sibiriji in v skrajnih vzhodnih predelih Sovjetske zveze.

V minulih sedmih letih so sovjetski geologi odkrili nad 700 novih ležišč nafte, premoga, železne rude, barvanih kovin in diamantov. Mnogo teh nahajališč naravnih bogastev danes že služi industriji in bistveno prispevajo k izpolnjevanju novega gospodarskega načrta.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00
Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nale — 10.03 Za gospodinjstvo — 11.10 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zvonovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zale — 16.55 Kulturna poročila — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.

Sobota, 16. 4.: 8.05 Domači vrt — 8.45 Domača književnost — 14.15 Pozdrav nale — 15.30 Aelia, žena Niko, roman — 16.00 Aktualna reportaža — 16.30 Koroški knjižni kotiček — 17.00 Vedre note za popoldanske ure — 18.00 Kulturni razgledi — 19.10 Odmev časa — 20.15 Bibal in vsajanje padlih, pripovedka — 20.45 Koncert dunajskih filharmonikov.

Nedelja, 17. 4.: 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Nedeljska jutranja oddaja — 12.45 Ogladalo Mesnega gledališča — 13.45 Iz domačih krajev — 14.30 Pozdrav nale — 16.30 Krizem pa svetlu, krizem skozi čar — 18.05 Samo veselje z glasbo — 19.10 Nedeljski šport — 20.10 Ob 85-letnici rojstva Antona Wildgansa — 21.15 Če še ne morete zaspati.

Ponedeljek, 18. 4.: 8.15 Zločin in kazen, roman — 8.45 Ljudska glasba tujih dežel — 15.15 Komorni koncert — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 17.00 Ob 70-letnici rojstva Aloisa Melicherja — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 18.25 Za vas, za vse — 18.35 Mladina in gledališče — 20.15 Brati in razumeti — 20.30 Evropska reportaža — 21.15 Iz koroškega glasbenega življenja.

Torek, 19. 4.: 8.00 Zveneti jutranji pozdrav — 15.30 Polak Lipica ni dolina — 15.45 Celrt ure kulturnega urada — 18.00 Koroška avto- in motorevija — 18.15 Iz prve roke — 18.35 Aktualna literarna oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Poročnik Komma, komedija — 21.30 Pizzicato in legato.

Sreda, 20. 4.: 8.00 Zveneti jutranji pozdrav — 15.30 Dunajski akademski komorni zbor — 15.45 Umetnost in družba — 17.00 Zlato rakodelstvo — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Znanstvena govorila ura — 18.30 Pomoč, potrebuje vsak — 20.15 Orkestralni koncert.

Celrtrek, 21. 4.: 8.00 Zveneti jutranji pozdrav — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Veselo je na planini — 18.00 Koroška kulturna poročila — 18.05 Kmetijska oddaja — 18.20 Oddaja delavske zbornice — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Koroški hišni koledar — 21.00 Zveneti alpska dežela.

Petek, 22. 4.: 8.00 Zveneti jutranji pozdrav — 15.15 Komorna glasba — 18.00 Pri koroških pihalnih godbah — 18.35 Kaj pravi industrija — 20.15 Seina — Donava — 20.45 Evergreens, tokrat na Dunaju — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.55, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.15 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja gimnastika — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste — 14.50 Objave iz Avstrije — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Reparatelj med pajla — 18.00 Glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo danes zvečer — 21.55 Športni komentar — 22.10 Pregled po svetu.

Sobota, 16. 4.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.00 Ob desetletnici pristopa Avstrije k Evropskemu svetu — 9.30 Bodite čisto tiho — 13.20 Odmev iz Avstrije — 14.00 Pihalna godba — 14.40 Tehnični razgledi — 16.00

PRODAM okoli 2000 kg lepega zdravega krompirja — Feliks Wieser, Slovenji Plajberk, pošta 9163 Podgora - Unterbergen.

prijatelje lahke glasbe — 11.45 Nedeljska reportaža — 12.05 Vožila — 13.30 Za našo vas — 14.00 Nedeljsko športno popoldne — 16.00 Humoreska tedna — 17.05 Slavni pevci, znameniti arije — 17.30 Tančadruj, radijska igra — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.00 Glasba pripoveduje.

Ponedeljek, 18. 4.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 V svetlu opernih melodij — 10.35 Naš podlistek — 12.05 Divertimento — 12.40 Ljubljanski oktet — 14.05 Iz slovenske komorne glasbe — 14.35 Vožila — 15.30 Slovenske narodne in ponarodele — 17.05 Glasbena križanka — 18.20 Zvočni razgledi — 18.45 Pola sodobne medicine — 20.00 Vokalno-instrumentalni koncert orkestra in zbora RTV Ljubljana.

Torek, 19. 4.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Sprehod z velikimi zabavnimi orkestri — 10.15 Odlomki iz opere „Madame Butterfly“ — 12.05 Slavni virtuozi — 12.40 Trio Lojzeta Slaka in ansambel štirje kovači — 14.35 Pet minut za novo pesmico — 15.30 V torek nasvidenje — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.20 Plesni orkestri v besedi in glasbi — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 20.20 Zmaj, radijska igra.

Sreda, 20. 4.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 10.45 Človek in zdravje — 12.05 Finale iz opere „Car Soltan“ — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.35 Vožila — 15.30 Pihalna godba — 17.05 Nacionalne smeri v naši glasbi — 18.15 Iz študija 14 — 18.40 Naš razgovor — 20.00 Orkester Roger Williams — 20.25 Travaiata, opera.

Celrtrek, 21. 4.: 8.05 Glasbena matineja — 9.40 Lahka orkestralna glasba — 10.15 Naši solisti pojo popularne odlomke oper — 12.05 Koncertni plesi — 12.40 Cez hrib in dol — 14.05 Koncert za violončelo in orkester — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Turistična oddaja — 18.20 Odkočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Celrtrek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Večer umetniške besede.

Petek, 22. 4.: 8.05 Opera matineja — 8.55 Pionirski tednik — 10.15 Kratak glasbeni izlet v Makedonijo — 10.35 Navosti na knjižni polici — 12.05 Iz Weberovih oper — 12.40 Slovenske narodne — 14.35 Japonska narodna glasba — 15.30 Od vasi do vasi — 15.45 V svetlu znanosti — 17.05 Palkov simfonični koncert — 18.45 Kulturne diagonale — 20.30 Tedenski znanjopolitični pregled — 20.40 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 21.45 Oddaja o morju in pomorščakih.

RADIO TRST

Sobota, 16. 4.: 12.00 Kulturni odmevi — 16.00 Volan — 17.30 Lepo pisanje, vzori in zgledi mladega rodu — 18.30 Panorama jazz — 19.15 Družinski obzornik — 20.35 Teden v Italiji — 20.45 Vokalni kvintet — 21.00 Za smeh in dobro voljo.

Nedelja, 17. 4.: 8.30 Kmetijska oddaja — 11.15 Oliver Twist — 12.30 Glasba po željah — 13.00 Odmevi tedna po naši deželi — 15.30 Človek, ki je srečal samega sebe, igra — 17.20 Skladbe za violino in klavir — 19.15 Nedeljski vestnik — 20.30 Iz slovenske folklorne — 22.10 Pevci in glasbila.

Ponedeljek, 18. 4.: 12.15 Liki iz naše preteklosti — 18.00 Ne vse, toda o vsem — 18.15 Umetnosti, književnost in prireditve — 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti — 21.00 Orfej in Evridika, glasbena drama.

Torek, 19. 4.: 12.00 Iz slovenske folklorne — 17.20 Italijanska po radiu — 18.30 Koncertni noče dežele — 19.00 Plošče za vas — 21.00 Pregled slovenske dramatike.

Sreda, 20. 4.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 18.00 Ne vse, toda o vsem — 19.15 Higiena in zdravje — 20.35 Sreča na štirih kolesih — 21.00 Simfonični koncert.

Ta teden vam priporočamo:

Priručniki za turiste ki bodo potovali v Jugoslavijo

- France Planina: **SLOVENIJA IN NJENI KRAJI**, opis zgodovine, kulturnih znamenitosti in krajevnih lepot, 256 str., slik. priloge in zemljevid, br. 20 šil.
- Jože Javoršek: **VODNIK PO LJUBLJANI**, zgodovinsko-literarni in splošno-turistični podatki, 284 str., pl. 68 šil.
- BLEJ**, svetovno znani turistični center v sliki in besedi, 68 fotografij, vodič po Bledu in načrt mesta, kart. 21 šil.
- Vojislav Popović: **AUTOFÜHRER DURCH JUGOSLAWIEN**, turistični priručnik, v nemščini, 166 str., ilustr., avtokarta Jugoslavije, kart. 32 šil.
- PIRAN-PORTOROŽ**, znamenitosti in lepote istrskih mest v besedi in sliki, 71 fotografij, načrt mesta, kart. 20 šil.
- Jože Pahor: **HODIL PO ZEMLJI SEM NAŠI**, poljudno napisani potopisni zapisi iz Jugoslavije, 288 str., ilustr., ppl. 12 šil.
- CELJE**, turistično gospodarski adresar, prikaz mesta in okolice, 116 str., ilustr., br. 5 šil.
- PULA**, turistični vodič po najjužnejšem mestu Istre (v nemščini), 67 fotografij in mestni načrt, kart. 21 šil.
- TURISTIČNA AVTOKARTA Slovenije** z Istro in hrvaškim Primorjem, z navedbo prometnih zvez in oddaljenosti med kraji 29 šil.
- KARTE DER ADRIAKÜSTE**, zemljevid jadranske obale z opisom znanih turističnih krajev (v nemščini), br. 22 šil.
- Dimitar Vlahov: **MAKEDONIJA**, prikaz zgodovine, kulture in gospodarstva, 224 str., ilustr., br. 8 šil.
- DUBROVNIK**, zgodovinsko mesto ob jadranski obali v sliki in besedi, 190 str., ilustr., slik. priloge, kart. 31 šil.
- Janko Kotnik: **SLOVENSKO-NEMŠKI in NEMŠKO-SLOVENSKI SLOVAR**, Langenscheidtova žepna izdaja, 400 str. 27 šil.

- Honore de Balzac: **OČE GORIOT**, roman pretirane očetovske ljubezni, 216 str., br. 20 šil.
- Aleksandar Vojinović: **KRI NI VSE**, roman o pohorskih partizanih, 328 str., pl. 48 šil.
- Mitja Vošnjak: **ČRNA KRI**, roman o partizanskih tiskarnah, 276 str., slik. priloge, ppl. 39 šil.
- Drago Vresnik: **DAN V OKTOBRU**, roman iz narodnoosvobodilne borbe, 180 str., pl. 20 šil.
- Milutin Vujović: **SREČANJA V VOJNI**, spomini na boje črnogorskih partizanov, 200 str., ilustr., ppl. 33 šil.
- Bogdan Žolnir: **PARTIZANSKI TISK** ob Meži, Mislinji in Dravi, 212 str., slik. priloge, ppl. 24 šil.
- Aleksandar Vučo: **MRTVE JAYKE**, roman iz časov fašistične okupacije, 276 str., pl. 47 šil.
- Ivo Zorman: **TRIJE BORJANOVI** in druge povesti iz osvobodilne borbe, 208 str., ppl. 22 šil.

Knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.
Knjigarna „Naša knjiga“, Wulfengasse

POHIŠTVO

za dom in za goste

Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.

Dobrla vas - Eberndorf
A 9141 tel. (0-42-36) 281

Oglejte si našo razstavo tudi v prostorih hotela Rutar v Dobrli vasi.

TELEVIZIJA

Sobota, 16. 4.: 17.03 Za družino — 17.30 Za prijatelje znamk — 18.00 Družina Leitner — 18.40 Kaj vidimo novega — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Eden bo zmagal — 22.30 Kriki strahu, kriminalka.

Nedelja, 17. 4.: 17.04 Villerville v Južnem morju — 17.30 Svet mladine — 17.55 Kaj lahko postanem — 18.30 Šah za vse — 19.00 Joseph von Sternberg — 19.30 Aktualni šport — 20.20 Vsa hrepenenja tega sveta — 21.50 Izrael, dežela z bodočnostjo.

Ponedeljek, 18. 4.: 18.35 Tečaj francoščine — 19.00 Nemščina za domačine — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Maligni tvega svoj položaj — 21.05 Pisma ljubezni — 22.10 Janine Aimee.

Torek, 19. 4.: 18.35 Tečaj francoščine — 19.00 Dokumentarno poročilo iz severovzhodne Brazilije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 O, ti mojše — 20.45 Horizonti.

Sreda, 20. 4.: 11.03 Maligni tvega svoj položaj — 11.55 pisma ljubezni — 17.03 Kdo rakodeli z nami — 17.30 Lassie — 17.55 Poslednji raj — 18.35 Tečaj francoščine — 19.00 Podoje iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kdo sem — 21.00 Sadovi jeze, film.

Celrtrek, 21. 4.: 11.03 Marija Terezija — 12.00 Dr. Faust — 18.35 Tečaj angleščine — 19.00 Športni kalajdoskop — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Nedolžni, komedija — 22.00 Iz prve roke.

Petek, 22. 4.: 11.03 Včerajšnja premiera — 11.55 Kabineta dr. Larifarija — 18.35 Kmetijska oddaja — 19.00 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Moj oče je igralce.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: 9021 Klagenfurt - Celovec, Postfach 124.